

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara

capcanele gândirii

(pag. 6-7)

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

O TRAGEDIE ÎNVINSĂ

de Al. Andrițoiu

DOUĂ MILIONARE

de Carmen Stănescu

(pag. 5)

ANUL XX

51

(1931)

18 decembrie 1964

12 pagini, 1 leu

Foto: L. Gromov

Natașa

BIBLIOTECA
„VEAC NOU”

nr. 48

ALEXANDR KOTOV

ALBELE ȘI NEGRELE

(pag. 9-10)

memento

A. CIJKOV

— D-ta, al șaselea din dreapta, rândul douăzeci și unu, cinși fals!

crainica

În fiecare seară, când învârtesc butoanele aparatelor lor de televiziune, moscoviții au plăcerea să revadă pe micul ecran un chip care le-a devenit extrem de familiar — chipul Valiei Leontieva, crainica lor preferată.

Popularitatea crainiceii de televiziune de la Moscova are într-adevăr bune temeiuri.

Intr-o seară, nu de mult, Valia Leontieva a însuflețit, de pildă, prin prezența ei, timp de patruzeci de minute, o emisiune de televiziune fără ca telespectatorii să observe nimic neobișnuit în înfățișarea sau în felul de a se comporta al crainiceii. Și poate că numai ochiul expert al unor femei a remarcat în ținuta vestimentară a Valiei Leontieva un amănunt oarecum ciudat: mîneca dreaptă a rochiei pe care o purta în seara aceea era ceva mai lungă decît stînga și lăsa să se întrevadă o fișie albă.

Cu excepția acestui detaliu nesemnificativ, emisiunea s-a desfășurat absolut normal. Când s-a terminat, însă, o ambulanță care aștepta cu motorul în funcțiune a transportat-o pe crainică la cel mai apropiat spital.

Ce se întimplase?
Ca de obicei, și în seara aceea activitatea studioului central de televiziune din Moscova se desfășura după tipicul obișnuit. Actori, savanți, ziariști se succedau pe micul ecran, aducîndu-și, fiecare în parte, contribuția la reușita programului. Apoi a venit rîndul unei emisiuni despre circ, în cadrul căreia un cunoscut dresor de animale a prezentat un număr cu urși.

Valia Leontieva sta pregătită pentru emisiunea următoare. Dar în clipa cînd a luat sfîrșit emisiunea despre circ și Valia Leontieva voia să ia locul în fața camerei de televiziune s-a întimplat un accident ieșit din comun. Excitat probabil de lumina, zgomotul, forfota studioului un uriaș urs cafeniu s-a repezit la crainică și și-a înfipt colții în mîna-i dreaptă. Singele fișnit din rană i-a murdărit rochia, s-a împrăștiat pe dușumea... Dresorul, operatorii, în sfîrșit, toți cei care se aflau pe aproape au sărit imediat în ajutorul victimei și au potolit fiara.

Adresîndu-se Valiei Leontieva, regizorul de servicii i-a spus, în mod firesc:

— Fugi repede la spital, ne descurcăm noi.
— Nu, nici nu mă gîndesc — a sunat, însă, răspunsul crainiceii. Numai eu cunosc textul emisiunii care urmează. Faceți un pansament aici și vom vedea mai tîrziu...

Și, pudrindu-și ușor obrajii palizi din pricina emoției prin care trecuse, Valia Leontieva a închis o clipă ochii, apoi a zîmbit și a făcut semn operatorilor: „Dați-i drumul!”

Și, ca în fiecare seară, Valia Leontieva a apărut în fața sutelor de mii de prieteni ai ei din Moscova, urîndu-le cu un timbru calm, cu inflexiuni plăcute: „Bună seara, dragi telespectatori!”

m. v.

operație sub apă

Doctorul Semușin lucrează în Oceanul Pacific. La modul cel mai propriu. Căci rostul submarinelor — și el face parte din echipajul unui submarin — e să navigheze sub apă. În compartimentele de oțel dispăre noțiunea de „zi” și „noapte”. Cele 24 de ore se împart acolo, după o lege proprie, doar în cart și odihnă. O lume aparte, izolată, ca un oraș fantastic, fără adresă. Iar Semușin este pentru locuitorii acestui oraș și internist, și chirurg, și stomatolog. E adevărat, pacienții lui nu-i dau prea multă bătaie de cap. Marinarii sînt oameni sănătoși, vinjoși, rezistenți. De aceea cînd Semușin își începe ziua de muncă vizitînd cutiile ermetice de oțel, controlînd în fiecare compartiment compoziția aerului și temperatura și pune echipajului tradițională întrebare: „Cum te simți?”, primind de obicei același răspuns: „Bine”. De obicei, dar nu întotdeauna.

De exemplu odată, în zori, marinarii au venit la el alarmați să-l anunțe că s-a îmbolnăvit Viktor Strujkin. Diagnosticul a fost repede stabilit: apendicită acută. Dar o criză atît de puternică încît operația nu putea fi amînată pînă la ieșirea submarinului la suprafață. Operația de apendicită este socotită banală, dar în condiții normale. În fundul oceanului însă... Condițiile au trebuit create. S-a lansat un cuvînt de ordine: „Cine nu este de cart, să participe la pregătirile pentru operație”. Întregul echipaj s-a mobilizat în lupia pentru salvarea vieții unui om. Un compartiment a fost amenajat în sală de operație. Marinarul Alexandr Protasov a primit o rapidă instruire de soră medicală. Viitoarea „soră” răspundea cu o voce de bas foarte emoționată. Bolnavul urmărea jenat toată agitația pe care o pricinuisse, furios pe sine însuși că n-a putut „rezista” pînă la sfîrșitul cursei. Și o

ultimă măsură care s-a luat înainte de operație — submarinul a coborît cu cîțiva metri mai adînc spre a evita tangajul. După care operația s-a desfășurat ca orice operație de pe pămînt. Doar că tabloul pe care îl oferea compartimentul de oțel devenit ad-hoc sală de operație era puțin neobișnuit: marinarii cu măști albe de tifon pe față, ca într-un straniu bal mascat.

Cînd submarinul s-a înapoiat în portul de bază, Viktor Strujkin era complet vindecat, numai că, firește, puțin slăbit.

i. s.

mai există asirieni?

Intr-adevăr, nu vă înșelați. E vorba chiar de străvechii asirieni a căror civilizație, model pentru aceea a multor popoare, a preocupat generații de savanți, umplînd un spațiu impunător în tratatele de istorie antică. Cercetările făcute de etnografii sovietici în ultimul timp au stabilit că urmașii acestui popor au reușit să se perpetueze pînă în zilele noastre, trăind actualmente îndeosebi în Turcia, Irak, Iran și în Uniunea Sovietică!

În U.R.S.S., poporul acesta cu indivizi de statură foarte înaltă, cu părul negru ca pana corbului și pielea măslinie este cunoscut sub numele de Aisor sau, mai exact, Asirian. Ceea ce nu e de fel eronat, căci antropologii îi confirmă dreptul de a se numi astfel. Într-adevăr, ca un prim rezultat al investigațiilor întreprinse, s-a stabilit că aisorii provin din fondatorii marelui stat asirian care îngloba Egiptul și multe alte teritorii. S-a mai stabilit de asemenea, că actualmente în lume trăiesc aproximativ 300 000 de asirieni și că înaintea primului război mondial existau mai mulți, pe puțin jumătate de milion, mai ales în Turcia răsăriteană. În această țară, însă, asirienii au fost obiectul uneia dintre marile tragedii ale secolului nostru.

Împilați, ei s-au răscolat, mai ales că serviciul de spionaj englez le făgăduise sprijinul său, sprijin care, însă, nu a mai venit. Zeci de mii de bărbați, femei și copii au fost masacrați într-o luptă inegală, dinainte pierdută. Supraviețuitorii s-au retras, luptînd, spre Iran, după care o parte din ei s-au refugiat în Irak și Transcaucazia, unde încă de pe atunci trăiau peste o mie de asirieni. De atunci căile diferitelor grupuri ale poporului asirian s-au despărțit, fiecare urmîndu-și propria soartă.

În Uniunea Sovietică asirienii au găsit o a doua patrie. În Armenia există astăzi numeroase colhozuri asiriene și asociații culturale cu caracter național, din rîndurile cărora s-au ridicat intelectuali de valoare. Cu timpul, dificilul alfabet nestorian a fost înlocuit cu alfabetul rus și în zilele noastre odinioară oprimații reprezentanți ai străvechiului popor asirian dispun de un adevărat fond literar în limba maternă.

a. b.

iar despre monștri

Nu e vina noastră că revenim asupra acestui subiect, așa încît cititorii să nu ne poarte pică. După cît se pare, însă, monștrii acvatici sînt un subiect la ordinea zilei pretutindeni. Sau pretutindeni unde există condițiile necesare pentru supraviețuirea lor.

Ultimul exemplar din serie își are sălășul în lacul Hair, la 150 kilometri de coasta Mării Laptev, în Iakuția. Acolo a luerat de curînd o expediție științifică a Facultății de geografie de la Universitatea din Moscova.

Printre localnici lacul Hair are de mult o reputație dubioasă. În apele lui nu se

gădesc pești tar rațele și diștele sălbatice îl evită cu grijă. Nu e deosebit de mare: 600 de metri lungime și 500 lățime. Malurile sînt abrupte dar despre profunzimea lui nu se știe nimic precis. Se zice că ar fi foarte adînc și că, din cînd în cînd, s-a auzi din străfundurile lui un fel de cli-pocit ciudat.

Unul din membrii expediției, Gladkih se duse să ia apă din lac cînd s-a trezit — dacă ne putem exprima așa — nas în nas cu monstrul. Acesta ieșise pe mal și păștea liniștit iarba. Avea un cap mic, un gît lung și lucitor, un corp enorm acoperit cu o piele de un negru ca abanosul și, pe spinare, o înotătoare care se înălța vertical.

Gladkih s-a dus să-l anunțe pe șeful stațiunii biologice a expediției. Cînd s-a înapoiat cu el, însă, monstrul dispăruse. Singura lui urmă era iarba călcată în picioare. Dovada nu a fost totuși socotită suficientă pentru ca Gladkih să nu cadă victimă glumelor și ironiilor obișnuite în asemenea împrejurări. Spre norocul lui, însă, monstrul și-a făcut o nouă apariție, de data asta în mijlocul lacului și sub ochii citorva membri ai expediției.

Întrebarea e: cărei specii de animal îi aparține ciudata făptură? Să fie vorba de ceva necunoscut pînă acum sau de un ihtiozaur care s-a menținut grație unor condiții inexplicabile?

Anul viitor ne va aduce poate și răspunsurile. Căci expediția își propune să revină pe malurile lacului Hair și să fotografieze animalul.

g. n.

pentru a conversa cu alte lumi

Problema existenței în Univers a unor alte forme de viață decît cele pe care le cunoaștem pe Pămînt și-a cîștigat în ultimii ani partizani categorici în cele mai serioase cercuri științifice. Ceva mai mult, de cîțiva ani au început să se facă și încercări de a intra în legătură prin radio cu eventualele făpturi extraterestre. Se știe că în 1960 savanții americani au făcut o tentativă de a stabili, prin intermediul unor semnale radio, legătura cu două sisteme planetare. Încercarea s-a soldat, însă, cu un eșec.

După cum anunță presa sovietică, Nikolai Kardasev, cunoscut specialist în radiocomunicații cosmice, a pus recent la punct un emițător pentru stabilirea de legături cu locuitorii altor planete. Procedeeul de emisiune folosit de Kardasev se deosebește mult de acela folosit de savanții americani. Specialistul sovietic propune, în esență, un emițător care să asigure emiteră de semnale în mai multe direcții și care să poată atinge simultan mii de planete. În felul acesta, după cum e ușor de înțeles, posibilitatea recepționării semnalelor trimise de pe Pămînt pe planetele eventuale locuite ar fi mult sporită. Mai mult, sistemul lui Nikolai Kardasev prevede nu numai emiteră, ci și recepționarea de semnale trimise de pe alte planete.

Așadar, să așteptăm cu încredere prima emisiune din Cosmos.

s. p.

Abonați-vă la

„VEAC NOU”

Prețul abonamentelor:

pe 12 luni 40 lei,

pe 6 luni 20 lei,

pe 3 luni 10 lei.

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

Relieful siberian — un amfiteatru uriaș, cu perspectivă spre albul imaculat al Oceanului Înghețat de Nord — este adinc brăzdat de panglicile albastre ale fluviilor și râurilor, pe undele cărora ghețarii din munții Siberiei se unesc cu frații lor din mările înghețate ale Nordului. În comparație cu imensitatea oceanului, aceste drumuri de apă — ce se scurg când alene pe cîmpia Siberiei, când vijelios prin cotloanele abrupte ale munților — varsă în mările arctice... numai 2 500 km cubi de apă, adică un volum de lichid egal cu 50 la sută din Marea Kara sau cu 78 la sută din suprafața Mării Laptev.

O sursă inepuizabilă de energie

Marile fluvii siberiene

Influența acestor ape continentale asupra țărmurilor marine din nord este evidentă, și mai mult — chiar binefăcătoare, căci sub înfrierea lor se modifică atât regimul termic, chimic cit și particularitățile de apariție și dispariție a ghețurilor. Primăvara, când riurile poartă apele mai calde din sud, distrug gheața de lângă țărm, grăbindu-i topirea cu 10—15 zile. Și tot datorită scurgerii fluviatilor, în zona de litoral ia naștere o mișcare permanentă a apelor superficiale care înlesnește deriva gheții și ușurează navigația.

Dar să pătrundem pe marile riuri siberiene — continuare naturală a traseelor maritime în interiorul continentului și deci adevărate artere economice ale țării și să vorbim despre valoarea lor energetică din care se naște noua constelație a Siberiei, legată prin păienjeniișul cablurilor de înaltă tensiune de viitorul societății comuniste. Lucrul este cu atât mai necesar cu cât patru cincimi din totalul rezervelor de „cărbune alb“ al Uniunii Sovietice sint concentrate în partea asiatică.

În avangardă, Obi!

Părăsind stepele fierbinți ale Asiei Centrale sovietice, bătrînul fluviu Obi își poartă alene undele de-a lungul unui drum lung de 4070 km, strecurîndu-se liniștit prin cîmpia Siberiei de vest spre țărmurile Oceanului Înghețat. El își adună apele de pe un teritoriu care ocupă a noua parte din suprafața Uniunii Sovietice iar cele 1900 de riuri mari și mici care-i brăzdează bazinul îi pot furniza o cantitate de apă egală cu debitul a 14 riuri de mărimea Donului!

Cifrele acestea impunătoare nu i-au speriat, însă, pe proiectanții și constructorii sovietici atunci cînd au hotărît să-i atîină calea la ieșirea din zona muntoasă. În apropiere de Novosibirsk, datorită muncii susținute și bine organizate, a crescut ca din pămînt un baraj în spatele căruia, pe o lungime de 240 km și o lățime de 20 km, apele fluviului își așteaptă liniștite rîndul pentru a pătrunde la turbine.

Semețul lanț al munților Altai își incredințează apele cristaline unui alt mare fluviu, Irțișul, care, după ce se unește cu vijelioasa Buhtarma, luptă din greu pentru a birui stîncile de granit care-i atîină calea. Tocmai în acest sector, la ieșirea din munții Kamennîe și înainte de a ajunge la Ust-Kamenogorsk, constructorii sovietici au ridicat o altă hidrocentrală. În clipa cînd hergheliile de cai-putere au pornit să alerge spre minele Altaiului și ale Kazahstanului de răsărit constructorii s-au mutat puțin mai sus, la gurile riului Buhtarma. Acolo doar un peisaj foarte accidentat mai stă azi ca mărturie a eforturilor depuse de riu pentru a crea, spre bucuria hidroenergeticienilor, un defileu îngust și stîncos. Acum, în spatele barajului înalt de aproape 100 de metri se întinde un lac de acumulare care aproape că rivalizează cu marea Kuibișev.

Treptele Angarei

Se știe că uriașa Angară izvorăște din lacul Baikal. Dar pentru că în fiecare secundă Baikalul pierde prin izvoarele Angarei 1950 m cubi de apă se cuvine să arătăm aici că această dărnicie se datorește, în realitate, celor 300 de riuri care-și răspîndesc agoniseala în cuprinsul lacului menținîndu-i un volum aproape constant. De altfel, creînd Baikalul, natura a dat naștere celui mai mare lac de acumulare și regularizare din lume. Fiînd totodată și cel mai adînc lac de pe glob (1741 m), Baikalul dispune de un volum de apă de 23 000 km³ cubi, adică ceva mai mult decît volumul Mării Baltice. Datorită apelor mai calde ale Baikalului, Angara îngheață mai tîrziu ca alte riuri iar pe primii 20 km de la izvor nu îngheață niciodată.

Considerînd izvorul Angarei în Baikal — pînă la unirea cu Eniseiul ea parcurge o distanță de 1826 km — și adăugînd și Selenga, lungimea fluviului atinge impresionanta cifră de 2 500 km. De altfel nu numai lungimea, ci și debitul de apă și suprafața bazinului i-a determinat pe unii oameni de știință să considere cursul Angarei ca fluviu principal, iar Eniseiul ca afluent.

Creșterea debitului fluviului de la 1950 m³/s la izvor — cantitate care depășește debitul Volgăi la Gorki — la 4150 m³/s la confluența cu Eniseiul, căderea mare de pantă și natura terenului au permis proiectarea și, în bună parte, instalarea unei cascade de 6 hidrocentrale cu o energie anuală de circa 70 miliarde kW/h! Exploatarea imensei bogății care este „cărbunele alb“ a și dat primele roade prin hidrocentrala de la Irkutsk, a cărei construcție s-a încheiat în 1956.

Volumul lacului de acumulare creat — 46 km cubi — permite o regularizare multianuală a scurgerii și posibilitatea alimentării mai uniforme a hidrocentralelor din aval. Imensele posibilități hidroenergetice ale Angarei mai reies și din faptul că dacă Volga, pe toată lungimea ei de 3 700 km, are o diferență de nivel de 256 metri, Angara de la Baikal la Enisei scade cu 378 metri, din care 140 numai pînă la Bratsk. Înainte însă ca apele înspumate ale fluviului să ajungă la lacul de la Bratsk, proiectanții prevăd realizarea a încă două trepte, prin construirea hidrocentralelor de la Suhovskaia și Telminskaia. Cea de a patra treaptă, de la Bratsk, a fost prevăzută acolo unde albia avea o lățime de 800—900 m, iar malurile și fundul erau alcătuite din diabaze. În felul acesta a luat naștere un baraj cu o înălțime maximă de 126 m, în spatele căruia 50 km cubi de apă așteaptă nerăbdători să mîngie cu forța lor paletele turbinelor.

Este o construcție îndrăzneată nu numai pentru faptul că agregatele instalate întrec prin capacitatea lor (de două ori) pe cele de la Kuibișev. În felul acesta constelația Siberiei a sporit cu încă o stea, avînd o capacitate de 4,5 milioane kW și o producție anuală de 21,7 miliarde kW/h.

Dar să ne continuăm călătoria pe undele cristaline ale Angarei. Ceva mai jos de Bratsk vom întîlni, într-o regiune în care rocile vulcanice apar la zi, celebrele „trepte siberiene“ peste care riuul trece cu mare consum de energie. În punctul Tolstii-Mis, unde albia se îngustează cel mai mult, apele vor fi zăgăzuite printr-un nou baraj care, urcîndu-le nivelul cu 92 m, va forma un lac de acumu-

energetică a țării, căci numai primele trei hidrocentrale de la Irkutsk, Bratsk și Krasnoiarsk înlocuiesc 20 milioane tone de cărbuni anual!

Ce rezervă viitorul Siberiei?

Oamenii de știință — în primul rînd exploratorii și apoi proiectanții, și-au îndreptat însă privirile mai departe, spre răsărit. În fața lor se află Lena, marea arteră care-și poartă apele greoaie spre hotarele nordice ale tundrei. Cum este și firesc, ei și-au pus întrebarea: care este potențialul hidroenergetic al acestui fluviu care curge nestingherit de-a lungul a 4 000 km?

„Marea“ Bratsk

lare cu suprafața de 2 500 km². Aceasta va fi hidrocentrala Ust-Ilim care prin producția ei de energie, o va egala pe aceea de la Bratsk. În sfîrșit, înainte de confluența cu Eniseiul, Angara va cunoaște o ultimă hidrocentrală, ce va veni să întregască șirul celor șase cascade și să lumineze viitorul Siberiei.

Din Saian la Marea Kara

Tezaurul inepuizabil al Siberiei trebuie însă neapărat completat și cu schema folosirii energetice a Eniseiului de la care, în viitor, se vor pretinde 120 miliarde kW/h! Chiar și numai faptul că de la izvor (munții Saian) la vărsare (Marea Kara), pe 3 350 km diferența de nivel este de 1 600 metri e suficient pentru a demonstra fantastica putere de care e capabil acest fluviu.

Prima hidrocentrală urmează a fi construită pe cursul superior, la ieșirea din strîmtoarea Saian, înainte ca fluviul să pătrundă în depresiunea Minusinsk. În această localitate apele scăpate din înclăștarea munților au lăsat în urmă 1 325 metri altitudine și primesc forțe noi de la riurile Abakan și Tuva. Părăsind Minusinskul, apele Eniseiului intră din nou în luptă cu rocile eruptive ce apar la 100 km mai jos de Tuva și spumegă pînă la Krasnoiarsk, de-a lungul unei văi cu maluri abrupte. Acolo, înainte de ieșirea din țarul natural, omul i-a atînut calea construind o hidrocentrală cu care Siberia se poate mindri. Turbinele hidrocentralei, cu o putere de 500 000 kW, au fost transportate de la Leningrad numai pe apă, deoarece un vagon platformă nu putea încărca decît un sfert din rotorul agregatului!

După confluența cu Angara relieful înalt nu mai opune nici o rezistență uriașului ce poartă alene spre ocean 7 500 m³/s apă, așa încît navele maritime pot pătrunde pînă în portul Igarka, situat la 970 km de gura Eniseiului. În viitor, cînd toate aceste planuri îndrăznețe vor fi împlinite, Angara și Eniseiul vor putea să producă anual aproape 200 miliarde kW/h, raționalizînd astfel balanța

Primele încercări de evaluare au dovedit că pe Lena pot fi construite hidrocentrale foarte puternice. Pe cursul inferior natura a creat toate condițiile necesare ridicării unei hidrocentrale cu o putere de 20 milioane kW, ceea ce echivalează cu 8 hidrocentrale de tipul „Congresul XXII“ de pe Volga sau cu mai mult de patru de tipul gigantului de la Bratsk. Viitorul „astru“ de pe Lena inferioră va produce anual 100 miliarde kW/h, energie care va depăși cantitatea produsă de toate hidrocentralele din U.R.S.S. în 1950.

Barajul de pe Lena inferioară, avînd înălțimea unei case cu 40 de etaje, va da naștere unui imens lac de acumulare egal în suprafață cu Marea Aral. Apele acestui lac vor alimenta 20 de turbine cu o putere de 1 milion kW fiecare, un agregat urmînd să producă tot atîta energie cit toate centralele electrice ale Rusiei dinainte de Revoluție.

Cele de mai sus nu sint de fel proiecte fanteziste ci o imagine absolut reală a ceea ce va realiza omul erei noastre în luptă cu natura și condițiile ei vitrege din Extremul Nord. Nu este departe nici ziua cînd energeoconstrucții sovietice se vor instala și pe malurile Amurului, cel mai puternic fluviu din Extremul Orient. Energia oferită de acest fluviu, folosită de o cascadă de hidrocentrale, nu va rămîne în urma celei dăruite de Volga. Rezervele de energie ale viitorului mai sint însă purtate și de undele jucăuse ale unor riuri mai mici din Siberia, de cursul inferior al Selengăi, de riuul Bia din Siberia de Vest, cu o curgere regularizată de lacul Telek, de riuul Iana care poate oferi miliarde kW/h sau de Indighirka, capabil să învrtească turbine cu o putere de 4 milioane kW. După cum și nenumărate alte riuri așteaptă să-și transforme scîlpirile staniolate ale undelor în lumini ale viitorului, să dea omului energia lor nescătată, să sporească constelația Siberiei, izvor de belșug și bunăstare.

Ion Zăvoianu

Cercetător științific

Institutul de Geologie-Geografie al Academiei R.P.R.

Din istoria războiului fără tranșee cu sau fără mască

(II)

(Urmare din numărul trecut)

De obicei, anchetatorii din serviciile de contraspionaj încep să suspecteze o persoană abia după interogatoriu. În cursul lungii sale activități, Oreste Pinto s-a ciocnit de o singură excepție de la această regulă. Cazul a fost de altfel unul dintre cele mai încălcate și mai interesante din cariera lui.

Suspectu. necunoscut

Înainte de a se întâlni față în față cu acest om i-a urmărit timp de mai mulți ani fiecare pas, i-a studiat cu luare aminte deprinderile, ajungând să cunoască totul despre el. I se părea că dacă ar fi intrat într-o cameră plină de inși necunoscuți, între care s-ar fi aflat și respectivul, l-ar fi dibuit fără greș.

La începutul lui 1942, de la țârmul Olandei s-a desprins o barcă cu refugiați. La cinci zile de coasta Angliei barca a fost reținută de o navă militară engleză și escortată într-un port. Echipajul era alcătuit din paisprezece tineri olandezi. Unii dintre ei erau originari din Indiile de est olandeze, alții locuiseră o vreme acolo.

Conform dispozițiilor în vigoare, au fost trimiși la un centru de verificare. Au fost interogați fiecare în parte, după care Pinto a declarat, fără să ezite, că erau într-adevăr refugiați ce aveau un singur țel: să fugă din Olanda ocupată și să lucreze alături de cei care luptau activ împotriva fasciștilor.

Mai întâi fuseseră întrebați, bineînțeles, cum izbutiseră să fugă. Toți declaraseră același lucru. Și anume, că fuga fusese organizată de un tânăr, pe nume Pulhof, care era pe jumătate olandez, pe jumătate malaiez, adică metis. Trebuie să adăugăm ca toți olandezii care locuiau în Indiile de est aveau acolo funcții importante, fiind fie funcționari guvernamentali, fie ofițeri, ingineri, medici sau magistrați. De aceea copiii rezultați din căsătoria lor cu malaieze primeau o educație corespunzătoare. Din această categorie făcea parte, se pare, și Pulhof.

În universitățile din Olanda studiau mulți tineri din aceștia, veniți din Indiile de est. Așa cum arătau prietenii lui, studenți și ei, meșteri sau olandezi născuți în Indiile de est, în 1940, când germanii au ocupat Olanda, Pulhof urma cursurile unei universități.

Germanii aveau nevoie de tineri pregătiți care să lucreze în organele administrative din Olanda. I-au propus deci și lui Pulhof să lucreze la departamentul aprovizionării cu alimente. Deși abia împlinise douăzeci și unu de ani, după numai optsprezece luni, din funcționar modest fu avansat șef adjunct al departamentului. Avea în subordine șaptezeci de inși, dintre care mulți îi puteau fi tată. Fie că era, într-adevăr, foarte capabil fie că... și Oreste Pinto începu să fie ros de o bănuială, care-l determină să fie prevăzător. Când unul din prietenii lui Pulhof, care-l cunoștea bine din Indiile de est, îi povestea că la șaptesprezece ani Pulhof absolvise cu brio facultatea juridică (și obținuse dreptul de a practica avocatura în Indiile de est) respectivul lui Oreste Pinto față de el crescuse și mai mult. Dar când același prieten adăuga că la șaisprezece ani Pulhof fusese unul din conducătorii mișcării național-socialiste a tineretului din Indiile de est își schimbă buna părere despre el. Căci această mișcare, ca și mișcarea nazistă de tineret din Germania, se afla sub îndrumarea secretă a fasciștilor germani. Vaga bănuială de la început a lui Oreste Pinto se transformă în certitudine.

De aceea, după ce confruntă depozițiile celor paisprezece refugiați, reconstituie modul în care organizase Pulhof fuga. Acesta procedase cu mult singe rece. Mai întâi făcuse rost de o barcă cu pinze și motor, apoi, profitând de funcția pe care o avea, procurase alimente, combustibil și alte materiale necesare. În sfârșit, în plină zi, îi transportă unul câte unul pe toți olandezii până la barcă cu o mașină a departamentului de aprovizionare, fără să socotească necesar s-o facă în secret. Și pe deasupra nici nu folosise un automobil închis, în care tinerii să se fi putut feri de priviri indiscrete, ci o mașină sport deschisă. Oricine îi putea astfel vedea pe călători. Ceea ce putea să însemne că ori Pulhof era de un curaj nesăbuit ori că

nu se temea că germanii l-ar fi putut demasca, întrucât erau îngăduitori față de el.

Pinto știa din experiență că de multe ori era mai bine să presupună tot ce se putea mai rău despre un bănuț, ațita timp cât nu se putea dovedi contrariul. Cititorul ar putea, eventual, obiecta însă că Pulhof nu era bănuț. Era pur și simplu un tânăr curajos care primise să lucreze pentru germani spre a avea posibilitatea de a-și ajuta prietenii să fugă din Olanda ocupată. Lucru dovedit și de faptul că cei paisprezece olandezi nu numai că ajunseră cu bine în Anglia dar erau și adevărați patrioți. Serviciile de contraspionaj nu iau, însă, întotdeauna lucrurile așa cum se prezintă la prima vedere. S-ar fi putut ca Pulhof să fi sprijinit sincer fuga lor dar, tot așa de bine, s-ar fi putut ca lucrurile să stea și altfel. Dacă lucra pentru germani — și existau motive să se creadă asta despre el, căci înainte de război simpatizase cu mișcarea nazistă, — ar fi putut, desigur, spre a-și câștiga încrederea, să aleagă pentru primul grup de refugiați niște olandezi a căror loialitate era lesne de dovedit. Mai târziu ar fi putut trimite cu grupurile de refugiați un trădător sau un spion. Așa încît Pinto își concentra toată atenția asupra activității ulterioare a lui Pulhof.

La trei luni după aceea, pe la începutul primăverii lui 1942, în Anglia a sosit o a doua barcă echipată de Pulhof, cu doisprezece inși, toți numai bărbați — printre care doi meșteri, doi piloți din fosta aviație militară olandeză, restul studenți. La interogatoriu, vorbind despre fuga lor, fiecare declară, cuvint cu cuvint, ceea ce arătasera și primii refugiați. Și de data aceea Pulhof elaborase singur planul, făcuse rost de barcă și de materialul necesar, după care, cu același curaj, îi transportase pe fugari unul câte unul cu o mașină deschisă. Toți cei doisprezece inși au fost supuși unei minuțioase verificări dar,

Desen de V. Mihailev

din nou, s-au dovedit cu toții a fi patrioți. Pe scurt, din vara lui 1942 și până în martie 1944 în Anglia au mai sosit încă patru bărci expediate de Pulhof. Cele șase bărci aduseseră optzeci și șapte de refugiați, toți bărbați. La interogatoriu au făcut aceleași declarații și, lucru straniu, dacă Pulhof ar fi lucrat cu adevărat pentru germani, toți erau patrioți olandezi.

Lucruri greu de explicat

În momentul acela, la cererea guvernului olandez din Londra, Pinto a fost trecut la statul major al serviciului de contraspionaj olandez. Întrucât era, însă, vorba de un compatriot și cazul era extrem de interesant, a continuat să se ocupe de Pulhof. La o studiere mai atentă a cazului, atenția i-a fost reținută de două împrejurări contradictorii. Pe de o parte, dacă Pulhof ar fi fost, într-adevăr, în slujba germanilor, de ce timp de doi ani și mai bine n-a strecurat printre refugiați nici un spion sau trădător? Dacă ar fi căutat să câștige încrederea numai pentru a strecura vreun spion o dată cu grupurile de refugiați, în ritmul în care lucra n-ar fi izbutit să facă nimic până la sfârșitul războiului.

Pe de altă parte, însă, dacă Pulhof izbutise să expedieze așa de ușor din Olanda atîția inși, de ce nu ajutase niciodată

să plece în Anglia o personalitate cunoscută? Știa doar că frunța cu misiuni de mare răspundere trebuiau să ajungă urgent la Londra. Căci un mare număr de conducători ai mișcării de rezistență trebuiau să cunoască sarcinile pe care urmau să le rezolve o dată cu începea eliberării Olandei. Erau apoi oameni politici care n-aveau de ce să rămână în Olanda și care, în schimb, ar fi putut aduce mari servicii dacă ar fi izbutit să părăsească țara. În sfârșit, cițiva frunțași ai vieții publice trebuiau să stea ascunși întrucât erau urmăriți pentru că se ridicaseră față de germanii. Dacă ar fi fost arestați de Gestapo i-ar fi așteptat moartea sau internarea într-un lagăr de concentrare. Prin urmare, din considerente umanitare ar fi trebuit salvați.

Totuși, în loc să pună bărcile la dispoziția acestor oameni, Pulhof își ajuta prietenii și cunoscuții care, deși buni patrioți, nu prezentau totuși din alt punct de vedere nici un interes. Singura excepție era un jurist care, curînd după ce sosise în Anglia, fusese numit ministru în guvernul olandez de la Londra. Dar chiar nici în această funcție nu se putea compara cu persoanele din categoriile mai sus indicate.

Era ciudat că dintre toți cei optzeci și șapte de refugiați numai juristul avea o părere bună despre Pulhof. Normal ar fi fost ca Pulhof să se bucure de recunoștință din partea unor oameni pe care-i ajutase să fugă. Dar nu, toți refugiații, cu excepția juristului, îl priveau cu ochi răi. În cursul interogatoriului mulți dintre ei arătasera că Pulhof era vanitos și autoritar. Ba unii îl socotiseră chiar despot, din cauza tonului dictatorial cu care dăduse dispozițiile pentru pregătirea bărcii. Refugiații dezaprobaseră, de asemenea, riscul inutil la care se expunea Pulhof cînd îi transporta prin Rotterdam în mașină deschisă. Și, în sfârșit, oricît de ciudat era

că și noua barcă, la fel ca celelalte, avusese să ajungă fără greutate în Anglia. Dîmădiat după ce s-a desprins de țârm motorul a început să-și facă de cap și, cînd, s-a defectat definitiv; disperat, echipajul și-a pus toate nădejzile în vela de țârm de primitivă. La scurt timp după aceea, asupra refugiaților s-a abătut o nenorocire. A început să bată un vînt puternic și, în ciuda eforturilor supraomenești, barca a fost împinsă înapoi spre țârmul Olandei. Vîntul o purta în valurile agitate ale mării. Oamenii nu mai gîndeau să fugă în Anglia ci încercau din răspuneri să scape de la o moarte tragică în adîncul mării, chiar cu riscul de a fi arestați și împușcați de germani.

A doua zi dimineața nefericiții au constat că barca îi purta direct spre portul Hoek van Holland. Nici cei mai mari dușmani ai lor n-ar fi putut alege un loc mai puțin potrivit pentru acostare. O barcă deteriorată de furtună și cu echipaj care seosea în plină zi într-un port animat unde forfoteau funcționari și militari germani, nu putea să nu atragă asupra bănuiei. Disperați, refugiații coborîră pe țârm, așteptînd să fie arestați pe loc. Dar nu se întimplă nimic. Neputînd să creadă că totul se va sfîrși cu bine, porniră repede spre casele lor, temîndu-se la fiecare pas că vor auzi strigătul unei sentinele sau țâcănitul unei arme. Dar nimeni nu le dădu nici o atenție, de parcă era vorba de un grup care se întorcea în timp de pace de la o plimbare pe mare și nu o niște refugiați care nimeriseră în cel mai animat și bine păzit port de pe țârmul Europei ocupate. Ulterior, interogîndu-se separat pe refugiați care-i relataseră lui Pinto întîmplarea, acesta aflase că nici mai târziu Gestapoul nu pricinuisese vre neplăcere participanților la fuga neizbutită.

Care să fi fost cauza atitudinii atât de ciudate a germanilor? Doar nu puteau, chiar atît de neglijenți încît să nu fi luat în considerație nici cele mai elementare măsuri de pază? Se vede că Pulhof acționa de comun acord cu nemții și echipa bărcii cu știrea lor. Iar arestarea fugarilor ar fi putut complica relațiile lui Pulhof cu germanii, și, spre a evita acest lucru, aceștia preferaseră să se facă că nu văd.

Bănuiala anchetatorului deveni aproape certitudine cînd află amănunte despre două încercări neizbutite de fugă. La două luni după primul eșec, Pulhof organizase un alt transport. De data asta barca urma să plece de lîngă țârmul nordic al Olandei. Dar din nou se întimplase ceva și barca se întorcase chiar în locul de unde plecase. Refugiații nu mai izbutiseră să se ascundă. Sentinelele germane se dovediseră vigilente și-i arestaseră imediat pe cei ce acostaseră la mal. Cițiva dintre ei au fost torturați și unul din ei, neputînd rezista, mărturisise cum fusese organizată fuga. Agenții Gestapoului erau mari meșteri în arta torturii și izbutiseră să determine pe nefericit să dea chiar numele și adresa organizatorului.

acel lucru rostit de niște oameni care-i datorau libertatea, o seamă de refugiați declaraseră că nu aveau încredere în el.

Toți erau de părere că Pulhof era un om inteligent. Atunci de ce se comporta astfel? Și de ce mulți dintre cei pe care-i ajutase nu aveau încredere în el? Iată întrebări la care trebuia găsit un răspuns exhaustiv.

Caracterul complex al lui Pulhof și cazul lui încălcă începuseră să-l intrige de mult pe Oreste Pinto. De la refugiații care sosiseră în Anglia în primăvara lui 1944 aflase că și Pulhof urma să vină în Insulele britanice. Conform declarațiilor lor, Pulhof dorea să debarce în Anglia spre a lua personal legătura cu serviciul de spionaj englez, după care intenționa să se întoarcă în Olanda și să continue de unul singur lupta împotriva hitleriștilor. Tot de la acești refugiați Pinto mai aflase că în afara celor șase bărci care ajunseseră cu bine în Anglia, din Olanda mai plecaseră încă două dar, din anumite motive, trebuiseră să se întoarcă.

Împrejurările legate de încercarea neizbutită a celei dintîi din aceste două bărci de a ajunge în Anglia erau cam ciudate. După ce echipase a șaptea barcă cu alimente, Pulhof intenționase s-o expedieze dintr-un punct liniștit al țârmului olandez aflat între Scheveningen și Hoek van Holland. Era o noapte liniștită. Se părea

S-ar fi părut deci că germanii ar fi trebuit să-l aresteze imediat pe Pulhof. Ar fi încercat, desigur, o desfășurare diabolică a torturînd un om care-i trăse pe sfoară. Dar nu s-a întimplat așa. Nu numai că nu s-au dus acasă la el dar nici măcar n-au consemnat oficial faptul. Și Pulhof a continuat să-și vadă liniștit de treburile de parcă nu s-ar fi întimplat nimic.

Împrejurările legate de prima tentativă neizbutită de fugă dovedeau limpede ur lucru: Pulhof lucra mină în mină cu germanii și ambele încercări fuseseră organizate cu știrea lor. În al doilea caz aceștia trebuiseră, de ochii lumii, să aresteze și să-i interogheze pe fugarii ghinionști dar imediat ce venise vorba de Pulhof se văzuseră nevoiți să întreprindă ancheta. Se vede treaba că-l prețuiat foarte mult pe Pulhof dacă-i îngăduiau în ciuda unor probe evidente, să-și continue nestingherit activitatea.

Toate acestea îl făceau pe Pinto să dozească și mai mult să-l întîlnească pe Pulhof. Era nerăbdător să afle dacă a acesta va izbuti să se eschiveze de la cîteva întrebări pe care anchetatorul avea de gînd să i le pună.

L. P. Jerebțov

(Va urma)

Două milionare

Teatrul „Vahtangov” din Moscova a prezentat în această stagiune o nouă premieră: piesa „Milionara” de Bernard Shaw, (care se joacă la noi, pe scena „Naționalului”, sub titlul „O femeie cu bani”). Rolul milionarei este deținut de o actriță bine cunoscută de publicul românesc: Iulia Borisova.

Prima întâlnire cu Iulia Borisova ne-a prilejuit-o ecranul. Am văzut-o în rolul de o densă substanță dramatică al Nastasiei Filippovna din filmul „Idiotul” după Dostoievski. Actrița a găsit o înfățișare de nuanțe pentru a reda — foarte sobru! — o mare tragedie omenească.

Am revăzut-o apoi pe scenă, cu prilejul turneului din 1960 întreprins de teatrul „Vahtangov” în țara noastră. Apărea într-un rol de o factură cu totul diferită, în piesa „Poveste din Irkutsk”, prezentată la noi în stagiunile trecute. Această a doua întâlnire ne-o confirma ca un talent autentic ale cărui atribute sînt în primul rînd sensibilitatea și un registru expresiv de o rară amplitudine.

Presa sovietică ne-a adus apoi ecoul altor creații ale Iuliei Borisova. Și acum „Milionara”, Epifania Ognisanti di Parerga.

Rolul Epifaniei, cu care m-am întâlnit în stagiunea trecută și care mi-a prilejuit mari satisfacții artistice, oferă largi posibilități de desfășurare. Este

un rol generos, dar dificil. Bogata moșnită engleză este o femeie talentată, deșteaptă, capricioasă, convinsă că esențialul în viață sînt banii. Dar toate capitalurile ei fabuloase, în a căror putere crede cu fanatism, nu-i asigură mult răvnita dragoste și căldură omenească. De aceea, avînd tot, ea nu are de fapt nimic. Epifania trăiește într-o permanentă teamă pentru conturile ei curente la bancă, într-o atmosferă nesigură.

Epifania Ognisanti di Parerga și Iulia Borisova. Două milionare... Fiindcă și actrița este milionară. Iulia Borisova a debutat acum șaptesprezece ani. În acest răstimp ea a jucat aproximativ treizeci de roluri — dramatice și de comedie, clasice și moderne. Dacă ținem seama că în sala teatrului „Vahtangov” o aplaudă seară de seară o mie de spectatori, că un public incalculabil o urmărește pe ecranele televizoarelor și cinematografele, putem afirma cu tărie că este milionară. Milioanele Iuliei Borisova sînt aplauzele și florile spectatorilor, cuvintele calde și scrisorile lor sosite din toată lumea.

Carmen Stănescu
Artistă emerită

IN UMBRA UNEI OPERE SOLARE

O TRAGEDIE ÎNVINSĂ

Eschil spunea că tragedia n-are hotare și se uimea văzînd cîte poate să îndure un om. Dar acestor suferințe care uneori nu ne ocolesc li s-a pus un catalizator: optimismul. Existența unei tragedii optimiste se datorește marilor luptători comuniști și ea imprimă multor destine acea aleasă frumusețe care luminează dinlăuntru, din conștiință, biografiile înclătate și zbuciumate. Un caz similar ni-l oferă viața scriitorului sovietic Nikolai Zotovici Biriukov. El numără astăzi cincizeci și doi de ani dar, deși vîrstnic, se înfățișează ca un veritabil comsomolist, prin vivacitatea, dezinvoltura și tinerețea vieții și operei sale. Cu toate acestea, cît de tragică a fost viața lui Biriukov! Poate tocmai acest tragism l-a făcut scriitor: pasionat și, în același timp, de mare luciditate.

Locuitorii orașului crimeean Ialta s-au familiarizat cu căruciorul trist în care își face plimbarea un distins cetățean însoțit de soția lui atentă și duioasă. Căruciorul-bicicletă e semn că infirmul nu poate atinge pămîntul cu picioarele. E un adevăr cutremurător cînd ne gîndim că această neputință durează de treizeci de ani. O constatare sumară ne face să credem că în aceste trei decenii modestele călătorii ale bolnavului s-au derulat monoton și plictisitor pe același perimetru strîmt, pe aceeași rută zgîrcită, cu unul și același decor. De fapt lucrurile stau cu totul altfel. Sînt mulți oameni teferi care nu s-au călătorit pe distanțe atît de mari și atît de variate ca scriitorul infirm care este Biriukov. Lucrul pare de necrezut. Să vedem însă cum s-a întîmplat tragedia.

Născut în 1912, dintr-o familie de muncitori textiliști în orașul Orehovo-Zuevo, Nikolai Zotovici a cunoscut, în primii ani ai vieții, privațiunile unui trai precar, desfășurat anevoie, sub zodia amară a războiului. Creștea însă frumos, zvelt, armonios. Era un școlar eminent. Un limpede sentiment civic se manifesta în atitudinile lui încă de pe băncile școlii. După triumful Revoluției și al războiului civil a intrat în primele detașamente de pionieri iar la vîrsta de numai 13 ani în Comsomol. Lucra la o fabrică de porțelanuri și faianță. La un curs seral urma lecții politehnice și, fără îndoială, nici nu bănuia pe atunci viitoarele lui îndeletniciri artistice. Era un comsomolist model: aceasta o dovedește faptul că a fost trimis delegat la cea de-a patra Conferință a Comsomolului.

Sîntem în perioada N.E.P.-ului. Viața era anevoioasă. Războiul civil distrusese o parte din uzină. În timpul lor liber muncitorii reclădeau hala de prelucrare a materiei prime. O defecțiune tehnică de construcție a creat însă o fisură în marile rezervoare cu apă. Apa revărsată torențial amenința mașinile. Primul care a sărit în apă, (era frig, în noiembrie) a fost comsomolistul Kolea Biriukov. Exemplul lui i-a stîrnit pe ceilalți tovarăși de muncă. Mașinile au fost astfel salvate.

Este un act de eroism civic, firește nu de proporții epopeice. În acea perioadă de avînt romantic, atari acte eroice deveniseră un frumos numitor comun. Pentru mulți oameni temeritatea lui Kolea comsomolistul a constituit deci un episod, dar... acest minunat episod a atras după sine reumatismul. Încetul cu încetul lui Kolea i se anchilozau picioarele și mîinile. Tragedia cea mare s-a întîmplat însă într-o seară cînd Kolea a căzut la pat și și-a dat seama că nu-l va mai părăsi pînă la

moarte. Era o toamnă ticăloasă, cu ploaie care nu se oprește și sună lugubru. S-ar putea ca într-o astfel de situație disperată, Kolea să fi crezut că viața lui este, de fapt, încheiată și să se fi închis în crusta unui parazit trair vegetativ.

Dar, cu tot timpul afurisit, tinerii mărșăluiau prin ploaie, cîntînd un cîntec despre inima comsomolistului. Atunci în Biriukov s-a trezit comsomolistul. Putea mișca brațele de la cot în jos, deci putea scrie. Pe cartonul unei cutii de țigări el își așterne, în rime, primele gînduri salvatoare:

O, patrie!

Ți-s fiu și ți-s soldat!

Mi-e vorba armă, pe dușmani se-așine.

Eu tot ce pot și cuget, — mi-este dat

O, patrie, — să fie pentru tine!

E adevărat că Biriukov, excelentul prozator sovietic, nu a mai fost tentat de mirajul poeziei. Dar aceste versuri răzlete, scrise pe cartonul unei cutii de țigări, alcătuiesc oarecum debutul lui intim, puntea de trecere de la îndeletnicirile politehnice la literatură.

Citea enorm. După asimilarea asiduă a culturii, cu acea voință de nezdruincinat pe care o au infirmii, Biriukov își ia inima-n dinți și dă examen la Institutul de literatură din Moscova. Reușește și încă strălucitor. Era ajutat spiritualitate de duioasa-i mamă pe care a iubit-o cu pasiunea și constanța unui Esenin.

În fine, isprăvește cursurile și își încearcă condeii într-o povestire „Cătunul”. Numai decît povestirea îi este publicată în pretențioasa revistă „Octombrie”. Aceasta era prima victorie și cred că mutarea tragediei lui vitale în chenarul de lumină și aur al tragediei optimiste. Bine, bine, dar victoria rămînea oarecum abstractă. Era deci necesar să se cerceteze arcul voltaic al opiniei publice. Nici această implacabilă lege a succesului nu s-a lăsat însă așteptată. Ziarul „Komsomolskaia Pravda” elogiaza povestirea iar, într-o bună zi, la ușa camerei sale, se aud bătăi insistente.

— Intră!

— Și a intrat o fată. Elevă în clasa ultimă a unei școli medii din Moscova.

— Aș vrea să vorbesc cu tovarășul Biriukov.

— Eu sînt.

Și a dat să se ridice din pat. Dar n-a putut. Astăzi, după douăzeci de ani de la această vizită, Anna Ilincina (pe atunci Haritonova), soția scriitorului, își mărturisește cu nostalgie emoția cu care a bătut la ușă. Ea: îl felicitase pe scriitor, în numele elevelor de la școala ei. Apoi îl îndrăgește în numele ei și s-a căsătorit cu el, în numele inimii ei. Ce frumos și diferențiat roman sentimental!

A deveni scriitor înseamnă însă a cunoaște viața. Or, viața în U.R.S.S. se desfășoară pe mii și zeci de mii de kilometri. Cu un cărucior-bicicletă o astfel de călătorie era cel puțin utopică. Și, totuși, dacă omul vrea, se poate! În trenul Moscova-Tașkent a fost urcat un om cu căruciorul. Ajuns în Uzbekistan omul a făcut un popas de fortificare la un spital și apoi a vizitat kișlakurile (satele uzbece), uzinele și, mai cu seamă, șantierul canalului Fergana, din deșertul Kara-

ELLINOR PIIPUU: (R.S.S. Estoniană) Cap

Kum, pe malurile Narinului. Documentarea a fost temeinică și minuțioasă. Dar și istovitoare. Închipuiți-vă un om cu căruciorul trecînd pe sub excavatoare, macarale și bene, prin nisipurile fierbinți ale deșertului. Dar voința depășea orice fel de obstacole. Întors la Moscova, Biriukov lucrează intens la romanul „Apele Narinului”, capitol de capitol, pînă ce izbucnirea războiului îi întrerupe munca.

O tragedie obișnuiește să nu vie singură. O dată cu izbucnirea războiului izbucnește și criza de reumatism a scriitorului tînăr și iată-l internat într-un spital moscovit. Spitalul era pe jumătate distrus de bombardament. Pe sub cerevelele geamurilor zdruincinate, intra colb, sufla vînt. Aici poetul citește, într-un ziar, despre eroina partizană, comsomolista Liza Ceaikina, declarată post-mortem Erou al Uniunii Sovietice. Din nou se trezește în el comsomolistul. În condiții din cele mai grele își începe nuvela „Pescărușul” pe care însă nu o poate continua în spital. Cere un concediu... pentru acasă. Și ca un luptător de front, în plină linie înfrîntă, el transformă condeii în armă și dă naștere unei opere de verb încins, agitatorice prin excelență, de-o distinsă măiestrie artistică. Succesul lui se cimentează și ar fi fost de presupus ca autorul să se mărginească la o muncă de birou, la romane istorice sau fantastico-științifice, la basme pentru copii și fabule sau la alte specii care nu cer un contact electric cu realitatea.

Dar se întîmplă încă un eveniment: o conferință unională pentru pace. Participant, Biriukov ascultă cuvîntarea excavatoristului Boris Kovalenko. Și apoi, a altora. Inspirat, cere o delegație de la C.C. al Comsomolului și, din nou, fostul comsomolist pleacă în călătorie. În trenuri și pe vapoare, căruciorul lui străbate spații întinse. La centrala electrică din Kuibîșev, apoi la Voronej, apoi în stepele Kamei unde muncea excavatoristul Kovalenko. La un moment dat, într-un colhoz din Riazan, voină să vadă cu ochii aratul cîmpurilor, căruciorul i se răstoarnă și, în cădere, Biriukov își luxează brațul sting. Iarăși în spital. La acestea se adaugă și un diabet violent: dacă nu face trei injecții de insulină pe zi, moare. (De 12 ani Biriukov face aceste injecții). Reumatismul țipă și el într-o nouă criză. Dar Biriukov nu disperează. Ba, dimpotrivă, își păstrează, în mod uimitor, buna-i dispoziție. După ultimele călătorii el scrie cartea „Pe pămînturile păcii”.

Medicii îi prescriu o cură îndelungată în Crimeea. De opt ani de zile el locuiește la Ialta, acolo unde căruciorul lui a devenit familiar și prezența scriitorului o necesitate pentru sufletele localnicilor. Aici în Ialta el scrie o trilogie despre viața muncitorilor sovietici. Publicațiile de specialitate se rostesc entuziasmat despre arta înaltă a acestor trei cărți în care limba rusă are frumusețe și limpezime de cristal.

De trei ori pe zi face injecția pentru a alunga moartea. Principalul este însă că tragedia a fost învinsă. Volubil, surizător și spiritual, Biriukov este și azi comsomolistul de altădată. Și admir în el acea tenacitate și acea noblețe spirituală a omului care a știut să depășească cu înțelepciune toate tragediile și să-și măsoare înălțimea și forța cu Cosmosul Omul comunismului. Omul minune.

În Ialta, un om cărunt și surizător își vestește lumii inima comsomolistă. Tradusă peste hotare, opera lui stîrnește adevărate mulțimi cititori. Cîțiva dintre ei vor ști însă și tragedia care stă în umbra acestei opere solare!

Al. Andrițoiu

Pe urmele catastrofelor logice

Cititorul își amintește poate de un episod plin de umor din romanul „Don Quijote“ al al lui Cervantes. Sancho Panza nici nu apucase să se obișnuiască cu funcția de guvernator, când a fost supus unei încercări foarte grele.

Prin mijlocul unei moșii curgea o apă adâncă. Peste rîu fusese construit un pod lingă care se înălța, sinistră, o spînzurătoare. O lege din partea locului glăsuia: „Cei ce doresc să treacă podul peste acest rîu trebuie să mărturisească sub jurămînt încotro și în ce scop se îndreaptă; cine va spune adevărul va fi lăsat să treacă nestingherit, cel care va minți însă va fi condamnat la spînzurătoare fără nici o îngăduință“. Într-o zi s-a întîmplat ca unul din cei aduși la spînzurătoare să jure că el ajunsese acolo numai din dorința de a fi... atîrnat de spînzurătoare. E lesne de înțeles nedumerirea judecătorilor! Într-adevăr, dacă ei ar fi permis ciudatului străin să-și urmeze calea ar fi însemnat că acesta își călca jurămîntul și, prin urmare, conform legii, trebuia pedepsit cu moartea. Pe de altă parte, însă, cum ar fi putut să-l spînzure? Străinul jura pe toți sfinții că mobilul care-l mînase într-acolo a fost numai și numai dorința de a fi spînzurat. Cu alte cuvinte, părea deci că jurase drept și, conform aceleiași legi, ar fi trebuit lăsat să treacă indemn.

Bietul Sancho nu se prea putea lăuda cu înțelepciunea regelui Solomon. Cu toate acestea, s-a apucat smerit de treaba care, între altele fie spus, nu era deloc ușoară, și, fără a șovăi o clipă, a judecat așa: „Jumătatea omului care a rostit adevărul să treacă podul iar cealaltă, care a mințit, să fie spînzurată“. — „O clipă, señor guvernator, l-a întrerupt, însă, un oponent, dacă vom tăia omul în două el va muri negreșit și în felul ăsta nu vom putea spune că am respectat una din prevederile legii. Între altele, legea cere să fie respectată în întregime“. Pus definitiv în încurcătură, guvernatorul, bun la suflet, își povățui slujbașii să-l lase în plata domnului pe ciudatul petiționar.

Așadar, legea a fost călcată. Și cum ar fi putut proceda altfel bunul și naivul Sancho, care nu știa nici măcar să semneze o hotărîre luată de el? Dar noi, cititorii lui Cervantes, stăpîni pe întreg arsenalul logicii și matematicii sîniem oare în stare, după 400 de ani, să rezolvăm această șaradă?

Pentru a lămuri problema să aruncăm o privire în vîntoarea lume a paradoxelor.

Dincolo de rațiune

Paradoxele sînt cunoscute din vremuri imemorabile dar au început să stea în atenția oamenilor de știință abia acum o jumătate de secol. Dar să vedem despre ce-i vorba.

Faimosul filozof cretan Epimenide, care a trăit în secolul VI î.e.n., i se pune în seamă o apreciere nu prea măgulitoare la adresa compatrioților săi: „Toți cretanii sînt mincinoși“ — ar fi spus filozoful. Întîmplarea face, însă, ca Epimenide însuși să fi fost cretan. Așa încît dacă cele susținute de filozoful cretan erau adevărate era și el un mincinos, deci aducea acuzații false compatrioților săi și chiar sieși, și, în concluzie, minșea. Dar unde-i deci adevărul: este conformă cu realitatea sau, dimpotrivă, e o calomnie acuzația adusă de Epimenide locuitorilor faimoasei insule, leagăn al culturii umane?

Paradoxul lui Epimenide, cunoscut de altfel ca „paradoxul mincinosului“, se întîlnește și într-o formă mai puțin aforistică dar mai autocritică: „mînt“, sau „ceea ce am să spun acum o să fie o minciună“. Expresia cuprinsă între ghilimele nu poate fi adevărată dar, în același timp, nici neadevărată fără a conține o contradicție. Această variantă a paradoxului a fost exprimată de Ebulide (secolul IV î.e.n.).

Iar în antica „dilemă a crocodilului“ întîlnim o situație la fel de tragicomică și de absurdă ca și la Cervantes. Un crocodil răpește un copil. Monstrul făgăduiește părinților că le va înapoia odrasla numai după ce tatăl va ghici dacă crocodilul îi va da sau nu copilul. Dar cum va proceda crocodilul în cazul cînd tatălui i-ar trece prin cap să spună că el nu-i va înapoia copilul?

Ni se întîmplă adesea să facem uz în disputele noastre de argumentul „nu există regulă fără excepție“, uîlînd că expresia în sine este o regulă și prin urmare trebuie să aibă și ea excepții. Să fie un paradox? Firește. Și a apărut din pricină că am început să aplicăm sancțiunile decretate de legi chiar legilor. Așa încît, fiți cu băgare de seamă cînd folosiți asemenea argumente, ele pot să creeze complicații logice!

Ciudățeni semantice

E interesant de cercetat paradoxul terminologic formulat în 1908 de matematicianul german Kurt Grelling. Dar pentru a intra în atmo-

feră să analizăm mai întii definiția adjectivului autologic sau, cu alte cuvinte, fidel sie însuși. Majoritatea adjectivelor nu posedă ele însele însușirea pe care o definesc. Astfel, cuvîntul „roșu“ nu are culoarea roșie, cuvîntul „aromat“ nu are miros. Pe cînd adjectivul „romînesc“ este într-adevăr romînesc, „polisilabic“ este într-adevăr polisilabic, „abstract“ e și el tot abstract etc. Fiecare din aceste adjective este, dacă folosim terminologia lui Grelling, autologic, adică exprimă o noțiune care i se poate aplica lui însuși, întrucît posedă și el însușirea pe care o atribuie altor noțiuni. Cu totul altfel stau lucrurile cînd avem de-a face cu adjective heterologice, adică exprimînd însușiri ce nu pot fi aplicate lor înșile. Astfel, cuvîntul „monosilabic“ nu este compus dintr-o singură silabă, „infiniul“ are limite precise, „concretul“ este, ca sens, abstract.

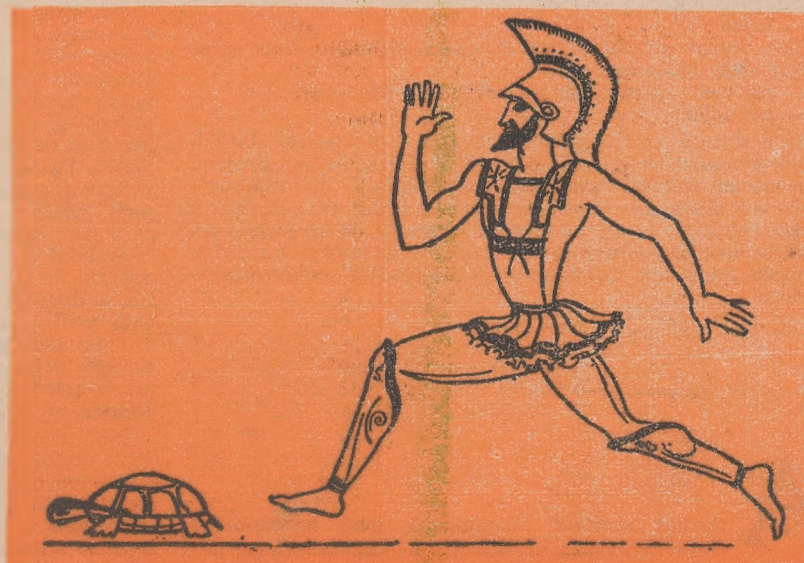
Paradoxul lui Grelling se naște din întrebarea: în ce categorie să încadrăm adjectivul „heterologic“? Poate fi el aplicat cuvîntului însuși sau nu? Să admitem că adjectivul „heterologic“ este heterologic. În acest caz ar însemna, după definiția lui Grelling, că el exprimă o însușire a cuvîntului însuși. Dacă e așa avem totuși de-a face cu... un adjectiv autologic! Pe ce temeuri l-am numit, așadar, heterologic?

Știința care se ocupă cu talmăcirea înțeleșului cuvintelor și expresiilor se numește semantică.

Istoria logicii abundă în absurdități. Cititorul își poate verifica puterile încercînd să iasă din labirinturile semantice înșiruite aici. De o jumătate de secol de cînd s-a ivit această problemă n-a fost găsită, însă, nici o soluție cu care să fie de acord oamenii de știință. E adevărat că cîlitorul s-ar putea întreba: cui folosește această cazuistică? Și, în general, dacă ea are vreo rațiune.

Trucuri amuzante sau simptome alarmante?

Absurditățile logice amintite pînă acum nu sînt simple trucuri amuzante ale logicii. De multe ori s-a întîmplat ca paradoxele să fie legate de reorganizarea temelțiilor gîndirii.

...Ce plin de grație și iute de picior este puternicul Ahile, eroul epopeii troiene cîntat de Homer! Și cit de groază și înecat este broasca țestoasă, simbolul incetinelii și neîndemînării! Ar putea oare broasca să se ia la întrecere cu legendarul alergător? Inteleptul

antic Zenon socotea, însă, că Ahile n-ar fi în stare să ajungă din urmă o broască țestoasă. Convingerea filozofului se sprijinea pe faptul că în clipa cînd urmăritorul atinge locul unde s-a aflat cel urmărit în momentul startului, acesta din urmă se află mai departe, fie chiar cu un interval foarte mic. Înseamnă că pe porțiunea următoare de drum, deși neînsemnată ca întindere, Ahile va fi din nou în postura alergătorului după broască. Pînă să ajungă el în acest al doilea punct, urmărită va înainta încă puțin! Și așa mai departe, fără sfîrșit. Iar dacă urmărirea ar dura la infinit, cum ar izbuti Ahile să ajungă din urmă broasca țestoasă?

Pe de altă parte, orice școlar știe, din proprie experiență, că departe de a fi un Ahile este în stare să ajungă din urmă nu numai o broască țestoasă ci chiar pe propriul său învățător; pentru aceasta e de ajuns să audă soneria care vestește sfîrșitul lecției. Unde-i deci „călcîiul lui Ahile“ în raționamentul lui Zenon?

Astăzi nu este deloc greu să descoperim, cu mulțumirea de sine a eruditului care a acumulat moștenirea a 25 de secole, cite ne despart de Zenon, eroarea săvîrșită de cugetătorul antic. Acum 2500 de ani era răspîndită ideea naivă că o serie infinită de intervale trebuie să sporească nelimitat. Teoriile moderne despre seriile convergente, în care un număr infinit de segmente din ce în ce mai mici însumează o mărime finită, au progresat considerabil față de schema de gîndire a civilizațiilor antice, definind o dată pentru totdeauna enigma lui Zenon ca un paradox fals (*). Dar cum rămîne cu paradoxele adevărate? Nu sînt ele oare o piatră de încercare a netemeiniciei schemei noastre de gîndire?

Paradoxele dezarmează orice metode

Din punct de vedere al accesibilității, paradoxele se împart în trei categorii. Din cea dintîi fac parte așa-numitele false paradoxuri. Ele par a cuprinde „surprize“ dar e numai o impresie, o falsă alarmă. Un exemplu e paradoxul lui Zenon care, așa cum am văzut mai sus, e ușor de răsturnat cu ajutorul metodelor moderne ale teoriei seriilor.

Mult mai complicate sînt paradoxele din categoria a doua. Acestea sînt adevăratele paradoxuri. Să luăm, de pildă, paradoxul lui Epimenide. Acesta e destul de greu de biruit prin procedeele logice obișnuite, deși nici el nu-i lipsit de unele puncte vulnerabile. Elucidarea paradoxului se face în felul următor. Să luăm în considerare două categorii de mincinoși. Mincinoșii din prima categorie spun cîteodată și adevărul. Mincinoșii din categoria a doua mint întotdeauna. Și acum să interprețăm afirmația lui Epimenide în sensul că toți cretanii fac parte din categoria a doua. Să admitem că afirmația corespunde adevărului. Sensul ei și faptul că Epimenide e cretan o face însă să fie mincinoasă. Iată, deci, o contradicție. Știm, de asemenea, că dacă în cursul demonstrării unei teoreme matematice se

ajunge la o situație absurdă, premiza e considerată falsă (amintiți-vă de bine că metoda de demonstrare numită „reductio ad absurdum“, reducere la absurd). Iată, deci, că bîzîndu-ne pe o metodă verificată practică milenară, putem contesta că „toți cretanii sînt mincinoși“ e fals. Aici rezultă că a existat cîndva sau există un cretan care din cînd în cînd adevărul. Dacă această afirmație ar fi singura pe care ar fi pronunțat-o cîndva un singur cretan, paradoxul ar fi adevărat veritabil. Dar tocmai că paradoxul poate fi evitat, admițîndu-se că a existat un cretan care din cînd în cînd adevărul.

În cele din urmă, deci, reușim, ce-i drept oarecare bătaie de cap, să facem îno paradoxele din categoria a doua prin neforțării, a restricțiilor, a precizărilor sugerate. În schimb, cînd avem de-a face cu cea mai puternică a „paradoxului mincinosului“, varianta lui Ebulide, tradiționalul procedeu de reducere la absurd se dovedește nepuțin. În acest caz apare evidentă esența ireductibilă a paradoxelor: propoziția lui Ebulide, e adevărată atunci și numai cînd e falsă. E unul din paradoxele de categoria a treia, așa-numitele antinomii. Acestea ne oferă surprize care nu pot fi rate decît prin renunțarea la o parte din moștenit gîndirea noastră. Cu alte cuvinte, tipicul de gîndire acceptat fără critică, ori revizuit și perfecționat, ori abandonat.

Aceasta e concluzia la care a ajuns matematicianul german Gottlob Frege, considerat întemeietor al logicii matematice.

CAP

Isprăvile unui nou Figaro

Frege a considerat că în lucrarea sa de bază ale aritmeticii a reușit să aplice principiile logicii, lipsite de contradicții și principiile matematicii.

În timp ce pregătea pentru tipar cel de-al doilea volum al lucrării, autorul a primit scrisoare din partea savantului englez Bertrand Russell care conținea o expunere a unei probleme. În scrisoarea de răspuns, Frege a scris: „Aritmetica va pieri!“ Iar suplimentul al doilea volum al „Legilor de bază ale aritmeticii“ el l-a început cu cuvintele: „Nimic mai neplăcut pentru un om de știință decât să suferă un eșec total în momentul în care terminat lucrarea“.

În ce a constatat, însă, intervenția care dădea temelie pe care se sprijinea edificiul născut al matematicii? La prima vedere, catastrofei trebuia căutată în paradoxul enunțat de un bărbier. Pe firma frizei sătești scria: „Aici sînt bărbierii nur

Jocuri și paradexe Niciodată duminică

O distracție care, în același timp, este o sfidare a rațiunii.

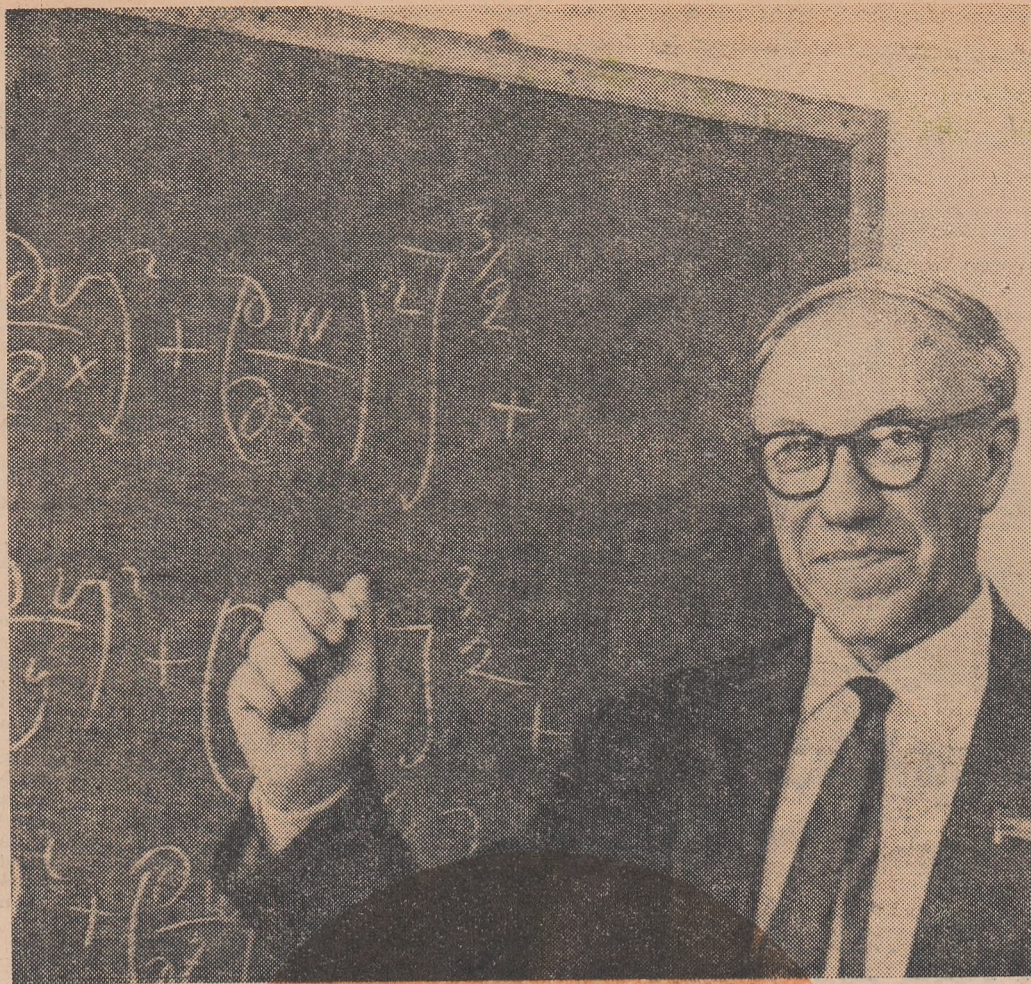
Un om este condamnat la moarte într-o sâmbătă. Judecătorul pronunță sentința: „Vei fi executat într-una din cele șapte zile ale săptămânii viitoare dar nu vei ști dinainte ziua execuției; nu o vei afla decât în dimineața când va avea loc aceasta”.

Din nou singur în celulă, condamnatul se gândește și deodată sare în sus de bucurie: sentința este inaplicabilă. Ghiciți de ce.

Iată raționamentul său. Mai întâi, execuția este prevăzută pentru o dimineață. Deci condamnatul știe că, dacă mai este în viață la prînz, e salvat cel puțin pînă în dimineața următoare. Să procedăm prin eliminare. Execuția fiind prevăzută pentru una din zilele săptămânii, să presupunem întâi că ar fi pentru ultima zi, duminică. În acest caz, condamnatul ar mai fi încă în viață sîmbătă la prînz și ar ști deci cu o zi înainte că execuția este hotărîtă pentru duminică, ultima zi cu putință. Dar fiind însă că el nu trebuie să știe dinainte ziua, execuția nu poate avea loc duminică. Să presupunem atunci că execuția ar fi prevăzută pentru sîmbătă. În acest caz condamnatul, care vine la prînz este încă în viață, ar deduce că execuția este fixată pentru una din zilele rămase, sîmbătă sau duminică. Din moment ce s-a demonstrat că nu poate avea loc duminică, el ar ști deci că este fixată pentru sîmbătă, ceea ce contravine de asemenea înțelegerii. Prin urmare nu poate fi executat sîmbătă. Și astfel, refăcînd raționamentul din aproape în aproape, se constată pe rînd că execuția nu poate avea loc nici vineri, nici joi, nici miercuri, nici marți. Nu mai rămîne decît luni. Or, tocmai prin taptul că condamnatul ajunge la această concluzie, această zi este și ea exclusă. Execuția nu poate avea loc în nici o zi a săptămânii.

Sentința judecătorului pare coerentă și totuși demonstrația arată că este inaplicabilă. Condamnatul se încrede în logica sa, și se consideră grațiat. Dar, joi dimineață este executat. Nu se aștepta la asta: deci sentința a fost respectată întru totul.

Cine a avut dreptate, judecătorul sau condamnatul? Problema ne lasă perplex. Mulți matematicieni și filozofi sînt astăzi preocupați de acest paradox logic publicat în „Scientific American”, una din revistele științifice cele mai de vază din lume. Raționamentul condamnatului este fără cusur. El vine, însă, în contradicție cu realitatea: execuția efectivă și neașteptată. Nu s-a publicat încă nici o soluție satisfăcătoare de cînd anecdota a apărut, anonim, în 1940.

Matematica în serviciul logicii...

se bărbieresc singuri”. Se pune întrebarea: bărbierul are dreptul să se bărbieereas- însuși? Din clipa cînd patronul frizer- ne propriul său client el vine în con- cu afirmația sa! Paradoxul situației e oar de un fel de... asasinat: trebuie să nem că un astfel de bărbier nu poate a. E o presupunere pur artificială, la urgem pentru că așa ne convine.

ă că, spre deosebire de colegul lui din (renumitul erou al lui Beaumarchais), -ul lordului Russell și-a urzit intrigile le înalte ale logicii și matematicii. Dacă cele lui Grelling, Epimenide și alții au semantica adevărului, antinomia russel- ntește în matematica mulțimilor.

oretarea antinomiei lui Russell prin prize- rii mulțimilor este, desigur, mult mai lă. Pînă acum n-am făcut decît să spu- i paradoxul bărbierului (versiune popu- antinomiei russelliene) arată că nu tre- i existe asemenea bărbieri, după cum nia russelliană demonstrează că mulți- u pot exista, ele apărînd ca o parte a ele.

ceastă antinomie se reduce și celebra -paradox a lui Georg Cantor: față de clasă, fie ea infinit de mare, există o și mai mare. Dar dacă față de fiecare există una mai mare, ce se întîmplă cu care le cuprinde pe toate celelalte?

ginați-vă, pentru comparație, un biblio- care întocmește, să spunem, pentru bi- a Congresului (de la Washington), bi- ația tuturor bibliografiilor existente în ecă și care nu se autocitează.

elul acesta, punînd bazele teoriei genera- mulțimilor trebuie făcută, în primul rînd, sivă antinomia lui Russell cu „suita” ei. ajele principale sau, mai degrabă, „spi- rele” ale acestei drame trăite de logica

anetele gîndirii

ematică se vădesc a fi antinomiile. Cele- a paradexe — fie ele false sau adecvate — esc pe fondul acestora, cu faate că și ele pe conștiință destule crize în istoria mate- icii.

en a luat naștere nouă știință

i totuși... Printre veritabilele paradexe ale e- ii moderne există unul care, fără să fie an- omie, poate fi comparat cu paradexele din astă categorie prin structura, surpriza dez- dămîntului și capacitatea de a produce crize. E vorba de teorema matematicianului ger- in Kurt Gödel.

n 1931 Gödel a demonstrat că nici un sis- , deductiv, adică sistemul care pornește de premise generale și ajunge la concluzii par- ulare nu poate să includă în teoremele sale, ajutorul unor axiome arbitrare, toate regu- aritmeticii elementare a numerelor pozitive regi fără a se discredită prin faptul că admi- unele principii false.

Gödel a declarat că pentru orice sistem de- ctiv dat el poate să construiască o teorie e- mentară a numerelor care să fie adevărată unci și numai atunci cînd nu poate fi de- onstrată în cadrul aceluși sistem. În felul a- sta, fiecare asemenea sistem se vădește fie /complet, neputîndu-i-se găsi demonstrația a- ecuată, fie nefondat, promovînd o concluzie lsă.

Cu alte cuvinte, nu poate să existe o siste- matizare deductivă firească și atotcuprinză- bare, cu toate că o astfel de concluzie e în ontradicție cu esența metodelor logice.

Cercetările lui Gödel au pus bazele unei noi orientări în matematică, orientare care în ul- imii 30 de ani s-a transformat într-o ramură independentă și importantă. Teoria matema- tică care presupune demonstrarea lipsei de con- tradicții a devenit obiectul de studiu al unei științe „supramatematică” numită metamate- tică sau teoria demonstrației. De ce natură e adevărul matematic? Ce sens au axiomele, le- mele, teoremele matematice? Pe ce premise se bazează?

Iată cum problema paradoxelor s-a trans-

format într-o problemă mult mai vastă, de ma- tematică și logică.

Afirmarea logicii matematice e strîns lega- tă de studiul paradoxelor. Această știință a elaborat un aparat matematic special cu aju- torul căruia orice problemă logică poate fi re- prezentată prin formule și ecuații. Faptul e extrem de important. Căci ne-am convins, tre- cînd în revistă curiozitățile semantice, că folo- sirea în definiții și concluzii logice a cuvînte- lor celor mai obișnuite poate avea rezultate surprinzătoare.

Limbaajul laconic și sobru al matematicii ne ajută să evităm confuziile. Construcțiile logice greoaie și întortochiute sînt reduse, astfel, la operații aritmetice simple. Fără această simpli- ficare ar fi imposibil de realizat programul dispozitivelor moderne de calcul, capabile să rezolve cele mai complicate probleme logice.

Paradoxele logice au lăsat urme adînci în istoria științei. Ele au impus reconsiderarea le- gilor gîndirii și perfecționarea întregului ar- senal al metodelor matematice. Nu e mai pu- jin adevărat însă că, pînă în momentul de față, paradoxele de genul antinomiilor lui Russell se mențin în postura de sfîncși imperturbabili care sfidează zadarnice „elucubrații” ale mate- maticienilor. Dar știința nu bate pasul pe loc. Nu-i exclus că generațiile viitoare, aflînd de dificultățile noastre logice, vor zîmbi condes- cendent. Așa cum zîmbim noi astăzi cînd „des- cîlcim” în doi timpi și trei mișcări paradoxul lui Zenon.

I. Bobrov

*) N. R. — Punctul de vedere al autorului că paradoxele formulate încă din antichitate, în special aporia „Ahile”, ar fi rezolvabile pe cale logică sau matematică nu este împărțit de toți cercetătorii problemei. Mulți filozofi cu orientare dialectică consideră că paradoxele ca atare sînt insolubile sau că, în orice caz, nu comportă soluții logice formale. De asemenea este imposibil de demonstrat riguros eroarea lui Zenon intrucit, cu ajutorul seriilor convergente, se poate demonstra cel mult că Ahile va depăși broasca țestoasă dar nu și momentul cînd o va întîlni. Paradoxele logice sînt o formă de manifestare a contradicțiilor dialectice în gîndire, contradicții care se solu- ționează în procesul mișcării, al trecerii de la un concept la altul, de la finit la infinit.

SÎNTEȚI PENTRU O LOGICĂ DE „FIER”?

Se știe că făuritorii mașinilor cibernetice sînt foarte mîndri de logica „de fier” a acestora. După ce a ajuns la o concluzie mașina rămîne neclintită pe poziție, spre deosebire de om care nu poate să dea întotdeauna răspunsuri categorice. Să vedem, însă, dacă acest „defect” al omului nu este cumva o însușire demnă de a fi prețuită. Concluzia va apărea limpede, dacă vom urmări cu atenție o experiență neobișnuită făcută de fiziologul sovietic M. A. Alekseev. Iată despre ce este vorba.

Alekseev a propus unui colaborator al său să apese pe două din butoanele aflate pe un panou de comandă și să aștepte pînă aude un poenec caracteristic. Co-

laboratorul nu cunoștea schema răspunsurilor sonore, experimentatorul o cunoștea însă. El alcătuisese această schemă folosind tabelul numerelor probabile, luate la întîmplare. Cînd colaboratorul a început să ghi- cească legitatea semna- lelor de răspuns s-a vă- zut că nu judecă întot- deauna logic. Astfel, pe neașteptate el se repezea să apese pe un alt bu- ton chiar și atunci cînd totul decurgea normal, adică anzea semnalul de răspuns. La sfîr- șitul experienței com- portamentele logice au fost mai numeroase de- cît la început. Cu cît probabilitatea că în cas- că va răsuna semnalul era mai mică, cu atît se- lecționarea logică deve- nea mai strictă și se

constatau la om mai pu- ține comportamente in- timpătoare.

Cînd M. Alexeev a re- petat experiența, folo- sînd însă în locul cola- boratorului său o maș- nă de calculat, a con- statat că colaboratoarea sa neînsuflețită se situ- ează din acest punct de vedere sub nivelul po- sibilităților umane. Mo- tivul este că invariabi- la-i logică de „fier” nu- i îngăduia nici un fel de elasticitate în compor- tare. Concluzia care a tras-o de aici experi- mentatorul e că logica de „fier” nu este de pre- ferat logicii umane. Cre- ierul omului simte une- ori nevoia să se abată de la schema strict logică și succesivă a raționa- mentelor sale.

Esculap răspunde...

C. GRĂDINARU — Salonta, reg. Crișana: 1) Un regim de viață și alimentară rațional, eventual orar redus de muncă pentru o perioadă de câteva luni, o cură climatică într-o stațiune de deal sau munte de altitudine joasă, exerciții ușoare de gimnastică, alimentație bogată în glucide și vegetale, în fine reducerea consumului de băuturi alcoolice și țigări vor contribui la ameliorarea simptomelor asteniei neurocirculatorii de care suferiți. Un tranchilizant eficient este Meprobramatul (Carbaxinul), 1—2 comprimate zilnic. De asemenea, vitaminoterapie cu vitamine din grupul B și C. 2) În eritemul nodos (dacă nu este de natură tuberculoasă) se recomandă, în perioadele dureroase, repaus la pat, salicilat de sodiu (7—8 gr. pe zi), piramidon sau antipirină (3—5 gr. pe zi). Deseori el cedează la penicilinoterapie, tetracicline asociate cu aspirină sau iodură de sodiu pe gură (1—2 gr. zilnic). 3) Este vorba de o rectită sau de niște „bani” hemoroizi? Recomandabil este ca diagnosticul să vi-l pună medicul; și mai cu seamă nu vă mai gândiți la tot soiul de complicații! Tratamentul în rectite este în primul rând igienico-dietetic, alimentație bogată în proteine, pireuri, compoturi, îndepărtându-se alimentele congestive și iritante (băuturi alcoolice, piper, muștar, ardei iute etc). Se va combate constipația cu ulei de parafină. Pentru calmarea durerilor se fac clisme calde cu ser fiziologic, decoct de nalbă 10 g/250 ml, la care se adaugă antipirină 0,50 g, tinctură de beladonă ori tinctură de opiu. Eventual 1—2 supozitoare Hemorsal zilnic.

B. G. S. — București: 1) De ce exagerați tulburările dv., autodiagnosticându-le „caz neurologic”? Singurul medicament este **voiața** și numai voiața: de a termina studiile, de a deveni un cetățean util societății. 2) Ca un calmant al excitabilității crescute vă recomandăm pentru câva timp Bromosedin, de 2—3 ori pe zi câte o linguriță rasă de granule dizolvate în 1/2 pahar cu apă, între mese.

HARI TĂTARU — Timișoara: Citiți răspunsul dat lui B. G. S., în prima lui parte. Practicarea permanentă a unei discipline sportive (de pildă inotul și gimnastica vara, patinajul și schiul iarna) și excursiile vă vor ajuta să înlăturați complexul de inferioritate care vă inhibă.

IOVANOVICI TIBERIU-Tg. Neamț: Pe baza unei radiografii a coloanei lombare trebuie să vi se confecționeze un corset gipsat special, de extensie și de lordozare în același timp. Aparatele ortopedice sînt confecționate de întreprinderea ortopedică de stat „Pirogov” din București, str. Negustori 6, raion Tudor Vladimirescu.

NANU IOANA-Galați: 1) Pentru greșuri și vărsături: 1—2 drajeuri de Clorofazin (Largactyl) pe zi. (Medicamentul se eliberează numai cu prescripție medicală.) 2) Regimul alimentar zilnic trebuie să conțină circa 100 g proteine (1/2 litru lapte sau iaurt, 125 g carne, două ouă), 60 g grăsimi animale și vegetale (unt, ulei, mai puțin untură), 3—400 g glucide (zahăr, piine, paste făinoase, cartofi, fructe). În general regimul alimentar al gravidei nu diferă, cu mici excepții, de cel din afara sarcinii. Evitați supraalimentația, luați mesele la ore fixe, mai dese (5 pe zi), dar mai puțin abundente ca în afara sarcinii. Și mai ales compuneți menu-uri zilnice cât mai variate și mai gustoase, care să vă stimuleze pofta de mâncare.

V. GALLUS-OR: Sînt totuși — din păcate — inevitabile fenomene ale vârstei. Pentru ameliorarea citiți răspunsul dat lui **Ionescu T. — Piatra Neamț** în nr. 48 al revistei. Puteți încerca și un tratament hormonal cu Testosteron (fiolă de 25 mg) sub control medical.

S.E.S.-Timișoara: Nu știm dacă afecțiunea dv. nu poate fi tratată și la Clinica de oftalmologie din Timișoara dar în mod precis vă puteți adresa cu toată încrederea Centrelor de ortopedică din cadrul Spitalului clinic de ochi nr. 22, str. Bolintineanu 9 sau Spitalului Colțea, ambele instituții din București dispunând de un aparataj special pentru corectarea strabismului.

DUMITRU GH.-Techirghiol: Am publicat și vom mai scrie despre probleme de cultură fizică medicală și despre influența sportului asupra sănătății organismului. Tema propusă de dv. este însă de pură specialitate. Ar fi bine să vă adresați revistei „Sport și Tehnică”.

R. P.-București: 1. Pentru ten aspru vă recomandăm următoarea rețetă de mască nutritivă: jumătate de gălbenuș de ou, o jumătate de linguriță cremă vitaminată (de exemplu produsul cosmetic „Nutrin”) amestecate bine pînă fac spumă și apoi aplicate pe față. Se lasă 10—20 minute, după care tenul se spală și va părea proaspăt și neted.

Și iată mai jos și o rețetă de cremă cosmetică pentru tenuri aspre: o linguriță de cremă de ou+o linguriță ulei nutritiv sau cremă vitaminată, bine amestecate. Se aplică pe față timp de 20—30 minute. 2) Este un procedeu dureros, care poate fi urmat de o neplăcută eczemă. Puteți utiliza cu succes produsul „Nudit”.

Reumatismul și bolile de inimă

Odată cu venirea iernii, a frigului și a umezelii, revine în actualitate o boală a cărei apariție sau recidivare este favorizată de aceste condiții climatice: Reumatismul poliarticular acut sau, după numele autorilor care l-au descris, „Reumatismul Sokolski-Bouillaud”.

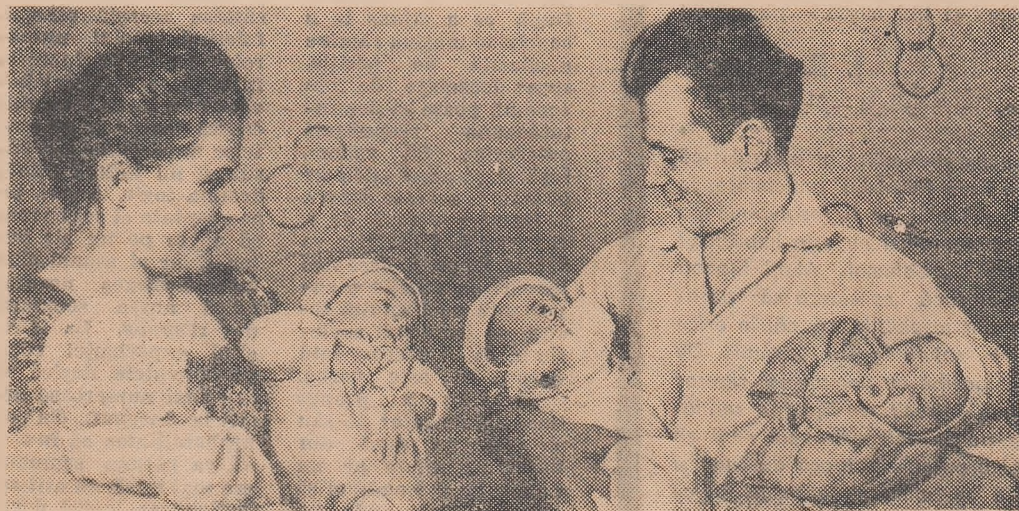
Afectînd mai ales copiii, frecvența maximă a bolii fiind între 5—15 ani, reumatismul poliarticular acut este o boală serioasă nu atît prin manifestările sale articulare cît mai ales prin **lezunile cardiace** pe care le produce. După unii autori, boala „prinde” inima la copii în proporție de 95 la sută din cazuri, lăsînd sechele importante în peste 50 la sută din cazuri. De aceea medicii spun că reumatismul „linge numai articulațiile și mușca inima”.

Cauza reumatismului nu este încă în întregime cunoscută. Se admite astăzi în unanimitate că „vinovatul” principal este un microb: streptococul hemolitic A care acționează prin sensibilizarea organismului față de toxinele sale. Astfel, în copilărie reumatismul apare după o serie de infecții (de obicei angine streptococice) care creează o stare de sensibilitate specială a organismului, peste care o nouă infecție cu streptococi poate declanșa atacul acut de reumatism.

Factorii care favorizează îmbolnăvirea de reumatism sînt numeroși: expunerea la frig, îmbrăcămîntea nepotrivită în sezonul rece, existența unor focare de infecție (amigdalite repetate), șocurile nervoase și oboseala extremă. Principalul rol îl joacă, însă, infecția. Organismul sensibilizat de un prim atac de reumatism cedează mai ușor sub influența unor factori cu acțiune vătămătoare cum ar fi răceala și oboseala excesivă. Un asemenea organism suportă răceala, oboseala, eforturile fizice mari altfel decît organismul sănătos și este gata să răspundă printr-un acces de reumatism la orice factor cu acțiune nocivă.

În forma sa „clasică”, reumatismul apare precedat de o angină, cu febră și dureri de cap urmate de o perioadă de „falsă vindecare” ce durează 1—3 săptămîni, în care timp simptomele sînt foarte discrete: stare subfebrilă, transpirații, palpitații, dureri articulare sau (și) tulburări gastro-intestinale: dureri abdominale, constipație, diaree.

Abia într-o a treia fază — perioada de stare — simptomele devin manifeste prin ridicarea febrei, frisoane, stare de rău general, dureri de încheieturi, dureri în regiunea inimii etc. De obicei în această fază se produce „cardita reumatismală”, adică inflamarea celor trei pături ale inimii: miocardul, endocardul și pericardul.

Liudmila Androsova, muncitoare la Uzina constructoare de mașini din Novo-Kramatorsk, a născut patru gemeni: o fată și trei băieți, pe care i-a numit, în cinstea cosmonauților, Valentina Iuri, Andrian și Pavel

Citeva date de memorat

Despre fumat și fumători

...Tigareta obișnuită, cu o greutate de aproximativ 1 g., conține 20 mg. nicotină, din care se inhalează prin fumat o cantitate de numai 22 la sută. În căile respiratorii profunde ajung aproximativ 3-4 mg. iar în sînge se absorb efectiv 2,5-3 mg.

...Într-o statistică alcătuită de specialiști oncologi, în urma examinării a 200 000 persoane dintre care jumătate erau fumători, cazurile de cancer erau de șapte ori mai frecvente la fumători față de nefumători.

...Un cercetător a stabilit că fiecare a opta persoană dintre cei care fumează foarte mult (adică 30-40 țigări pe zi) și fiecare a 16-a persoană dintre cei care fumează în general este predispusă la îmbolnăvirea de cancer pulmonar.

...Este recunoscută influența hotărîtoare a fumatului în evoluția unei afecțiuni vasculare deosebită gravitate, cunoscută sub numele de tromboangită obliterantă. Tratamentul acestei boli nu poate cunoaște nici o ameliorare dacă bolnavul nu înalță pentru totdeauna țigara.

Analizele de laborator (V.S.H. crescută, fibrinemia ridicată, testele de disproteinemie pozitive, electroforegrama patologică, electrocardiograma patologică, electrocardiograma cu tulburări de conductibilitate) ușurează diagnosticul.

Foarte important este, însă, de cunoscut forma latentă a reumatismului, în care nu există decît simptome minime care traduc o stare de intoxicație reumatică: slăbire în greutate, oboseală, paloare, inapetență, nervozitate, crize de dureri de cap, dureri ușoare de încheieturi, senzații neplăcute în zona inimii. Existența acestei forme a fost demonstrată de școala sovietică (Boridov) și ea pune serioase probleme de diagnostic.

Există apoi la copii o serie de stări febrile, așa-zise „fără urmări”, care apar și dispar rapid. De cele mai multe ori ele sînt puse pe seama unei inflamații a răspîntiei nasofaringiene și, într-adevăr, de cele mai multe ori există adenoidite sau faringite. Copilul face din cînd în cînd febră, care trece de obicei cu câteva tablete de piramidon. De obicei e arătat o dată medicului care diagnostichează adenoidita sau amigdalita dar la celelalte accese ale micului bolnav părinții nu mai cer avizul medicului, tratînd singuri copilul cu câteva tablete de piramidon și sînt fericiți și chiar mîndri de succesul lor.

Se întîmplă, însă, că tocmai din acești copii se recrutează cei mai mulți reumatici. De aceea orice copil care are, mai ales în primii ani ai vieții, accese febrile repetate, cu sau fără adenoidite sau amigdalite, trebuie prezentat spre examinare periodică medicului.

Alte măsuri care pot preveni îmbolnăvirea de reumatism sînt: extirparea focarelor de infecție (vegetații adenoide, amigdale, dinți cariati); tratarea corectă a bolilor infecțioase (gripă, scarlatină etc.); evitarea supraalimentației, consumul excesiv de carne favorizînd uneori sensibilitatea organismului față de microbi; organizarea corectă a muncii și odihnei; evitarea răcelii și călirea organismului la variațiile de temperatură externă prin băi de apă, aer, soare, sport și gimnastică; alimentație bogată în vitamine și crudități.

O dată declarat, reumatismul trebuie tratat numai în spital. Perioada de spitalizare

este variabilă. În cazurile de gravitate medie, fără complicații, bolnavii vor sta inter-nați 6—8 săptămîni. Dacă, după acest interval, semnele de activitate ale bolii nu au dispărut, spitalizarea se prelungește pînă la 12 săptămîni.

După ieșirea din spital, bolnavul va fi luat în evidență (dispensarizat) de medicul curant care va continua supravegherea și prevenirea recidivelor prin „penicilinoprofilaxie”, vitamine, untură de pește.

Dr. G. N. Udințev

ȘTIȚI CE ESTE

1. HEMATOLOGIA?

a) Știința care se ocupă cu studiul hematozoarelor;
b) Ramură a biologiei și medicinei care se ocupă cu studiul singelui;
c) Însămînțarea singelui într-un mediu de cultură în vederea identificării unor germeni patogeni din sînge.

2. ELECTROCARDIOGRAFIA?

a) Metodă de diagnostic a afecțiunilor cerebrale prin înregistrarea grafică a curenților electrici ai creierului.
b) Metodă de stabilire a diagnosticului în bolile de inimă prin înregistrarea grafică a activității electrice a mușchilor inimii.
c) Distrugere prin coagulare a unor țesuturi patologice.

3. FLEBITA?

a) Boala care constă în inflamația peretului venos;
b) Boală parazitară cauzată de insectele din genul „flebotone”;
c) Secționarea unei vene în vederea extragerii unei cantități de sînge.

4. CRENOTERAPIA?

a) Folosirea frigului în scop terapeutic;
b) Folosirea zăpezii carbonice ca metodă de tratament;
c) Folosirea apelor minerale în scop terapeutic.

5. ANOSMIA?

a) Pierderea poftei de mâncare;
b) Diminuarea sau dispariția simțului mirosului;
c) Deviația de la forma normală a unui organ.

6. BELADONA?

a) Plantă medicinală sinonimă cu mătrăguna;
b) Insectă care transmite o boală de ochi;
c) Enzimă care favorizează procese vitale în organism.

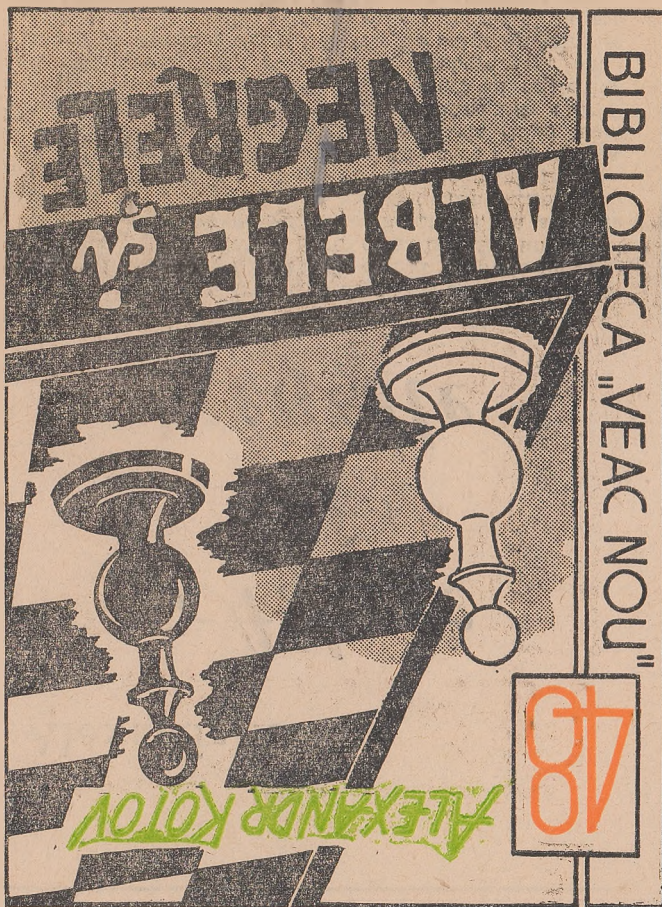
RĂSPUNSURI

1 — b; 2 — b; 3 — a; 4 — c; 5 — b; 6 — a.

In rominște de IGOR BLOCK

— Decamdata la Lisabona. Nu-mi dau viza pentru
 aita destinație. Pe urmă plec în America de sud...
 — Vă doresc noroc și mai ales sănătate, spuse Ka-
 licka. Am și eu o rugămintă: nu mai jucați astfel de
 simultane!
 — Bine, prietene, răspunse cu un zîmbet Alehin. Îți
 dai seama, însă, că am fost forțat de împăratul.
 Mi-am pierdut ochelarii! Mă întreb ce-o să-i spună
 Schechtel șelului lui?

16

8

afară de asta am fost informat că Alehin abia a ieșit
 din spital, la Praga. Curios lucru — la cincizeci de ani
 să se îmbolnăvească de scarlatină! A ieșit de-acolo
 mai mult mort decît viu; ziarele socoteau moartea lui
 inevitabilă. E lesne de înțeles că acum se află în-
 tr-o dispoziție proastă și e sigur că n-o să poată juca
 bine.

Spack rămase o clipă pe gînduri, după care rosti:
 — Bine, organizați simultanul. Pentru ultima oară!
 Dar ține seama: dumneata răspunzi! Să-i dați totuși
 viza de plecare. De altminteri n-ar fi rău dacă înainte
 de plecare băieții noștri i-ar trage o bătaie zdravănă.

Bucuros, Schechtel își strînse repede hîrțile și se
 grăbi să părăsească încăperea. Îi era teamă ca nu
 cumva șeful să se răzgîndească. Ajuns la ușă, însă, se
 întoarse:

— Cum îi dăm viza lui Alehin, domnule obersturm-
 bahnführer: numai lui sau și soției? îl întrebă pe
 Spack.

Șeful medită doar cîteva secunde.

— Numai lui. Soția să rămînă aici; așa o să fim mai
 liniștiți. De altfel ea nici nu prea vrea să plece, adăugă
 Spack. Sint informat că ceea ce o neliniștește cel mai
 mult e casa din Dieppe.

Mijindu-și ușor ochii, Alehin cerceta grupul de ofi-
 țeri în uniformă de paradă care ședeau pe laturile
 exterioare ale meselor dispuse într-un dreptunghi
 uriaș. Erau reprezentate toate genurile de arme și
 toate gradele. La una din mesele de joacă se afla chiar
 un general. În spatele jucătorilor se rînduiseră spec-
 tatorii, militari și ei, ofițeri inferiori. Veniseră să vadă
 cum vor lupta comandanții lor cu campionul lumii.
 Nu se vedea nici un civil; civililor nu le era permis
 să asiste la distracțiile militarilor. În sală domnea o
 liniște încordată. Militarii șușoteau între ei, aruncînd

9

din cînd în cînd priviri curioase spre Alehin. Cam-
 pionul lumii era într-o dispoziție excelentă. Schechtel
 tocmai îi comunicase că se dăduse ordin să i se eli-
 bereze viza de plecare în Portugalia. În sfîrșit! O să
 poată să părăsească locurile astea; drumul spre Ar-
 gentina îi era deschis. Păcat, desigur, că nu-i dau voie
 să plece și lui Grace. De ce-o fi tăcînd, de ce nu răspunde
 la scrisori? Să aibă vreo neplăcere cu casa din Diep-
 pe? Nu-i nimic, după ce s-o aranja el acolo, o s-o
 cheme și pe Grace.

Se apropia începutul simultanului. Cehul Kalicka,
 care adusese piesele de la clubul de șah și ajutase
 la organizarea simultanului, se apropie de Alehin și-i
 luă la o parte.

— L-am auzit întîmplător pe Schechtel vorbind la
 telefon cu nu știu care șef, îl informă el pe campionul
 lumii. Băgați de seamă că vi se opune o formație foar-
 te puternică. Schechtel se lăuda că vrea să vă învețe
 minte înainte de plecare.

— Ia te uită! O formație foarte puternică! Cunoști
 pe careva din ei?

Kalicka cercetă rîndurile de jucători.

— Nu. Nu cunosc pe nici unul, spuse cu siguranță
 în glas.

— Perfect! se bucură Alehin. Vasăzică îmi pregătesc
 o infringere! Dar asta rămîne de văzut. Să încerce.
 Și zîmbi.

— Poate că ar fi mai bine să cerem să se mai re-
 ducă numărul meselor? sugeră Kalicka. Sînteți slăbit
 după boală...

— Nu-i nimic, dragă Kalicka, răspunse cu un ușor
 suspin campionul rus. Am trecut eu prin alte încercări
 și mai grele. Să începem.

Alehin intră în interiorul dreptunghiului alcătuit
 din mese de șah și fu întîmpinat cu o tăcere plină de
 încordare. Se apropie de masa întîia, la care ședea

CADOURI

Vă recomandăm:

CIORAPI DIN FIRE SINTETICE PENTRU FEMEI ȘI BĂRBAȚI
DRESURI PENTRU COPII ȘI FEMEI
CRAVATE DIN MĂTASE NATURALĂ
BATICURI DIN MĂTASE NATURALĂ SAU RELON
PĂLĂRII „RODICA”, „MOHAIR”, „CORINA” PENTRU FEMEI
PĂLĂRII „ROLANTIN”, „VIDRA” PENTRU BĂRBAȚI

1 - 31 decembrie

LUNA CADOURILOR

Vă recomandăm:

STOFE FANTEZI PENTRU COSTUME
STOFE FANTEZI PENTRU PALTOANE
COSTUMASE DIN FINET PENTRU COPII
FUSTE DIN TERGAL
PANTALONI DE SCHI
GHETE SOLIFLEX PENTRU COPII
ÎNCĂLȚĂMINTE KAMELHAAR

1 - 31 decembrie

CADOURI

Cooperativa IGIENA

Sediul central : București
Str. Dr. Pasteur 60
telefon 15.91.02

Execută prin unitățile sale din întreg cuprinsul orașului București, cu personal de înaltă calificare profesională :

- Coafuri moderne pentru femei
- Cosmetică
- Vopsitul părului în toate nuanțele
- Ondulațiuni permanente naturale reci și în ulei
- Manicure
- Pedicure
- Șampon
- Freccii
- Masaje faciale
- Spălatul capului
- Tunsori moderne pentru bărbați

Saloane speciale de frizerie și coafură

În magazinele cooperativelor de consum găsiți cadouri frumoase și utile pentru cei dragi.

Masca de frumusețe

TENOFIN
și NECTIN-
EMOLIENȚĂ
cremă cu lăptișor de matcă

TENOFIN
și CATIFELIN-
ASTRINGENTĂ
cremă cu ulei de avocado

ALBALUX

MAȘINA DE SPĂLAT RUFEE

Spală, limpește și stoarce în 8-10 minute o cantitate de 2,5 kg rufe uscate cu un consum de energie electrică care costă 0,15 lei

Se poate cumpăra și cu plata în rate lunare

1 - 31 DECEMBRIE

PRODUS COLOROM

COLOROM

GALLUS

VOPSESTE ORICE TESĂTURI
MĂTASE • BUMBAC • LINA
ROCHII • HAINE • BLUZE

30 000 de dueluri

Vipere și șerpi de tot soiul l-au mușcat de 13 ori. — E foarte greu să te obișnuiești cu asemenea experiențe — ne spune Vsevolod Potopolski. — Cu timpul se formează, desigur, o oarecare imunitate, dar neîndestulătoare.

și etalează feerice culori. Galbenul de topaz în montură neagră al mahaonului (coadă-rîndunicii), verdele de smaragd cu ape adânci al fluturilor de Madagascar, rotocoalele negre ale „capului de mort” și irizările policrome

rest sînt șerpi de casă, șerpi rătăcitori, năpîrci, șerpi cu ochi mari de pisică și alte tipuri. Prima captură a lui Potopolski a fost o viperă Bitis care, somnoroasă, a capitulat fără împotrivire. De atunci a prins mai bine de 30 000 de reptile.

Apoi Potopolski mi-a arătat cum se colectează veninul șerpilor. Scoțînd cu mișcări îndeminate o viperă, o aruncă într-un colț al camerei. Reptila, lungă de un metru și cenușie, se repezi sub masă dar Potopolski o apucă cu mîna stîngă aproape de cap și-i prinse coada sub talpa piciorului. În paharul așezat sub colții viperei se prelinseră picături galbene de venin, un foarte bun remediu în tratamentul hipertensiunii, reumatismului și altor boli.

Vinătorul de șerpi mi-a povestit cum i s-a întîmplat să prindă, într-o singură zi, 40 de vipere Bitis. Pentru mai multă siguranță le vîri într-un bidon. Seara, întorcîndu-se de la cinema, constată, însă, că viperele reușiseră să ridice capacul și să iasă din ascunzătoare. Șuieratul lor răzbătea de pretutindeni.

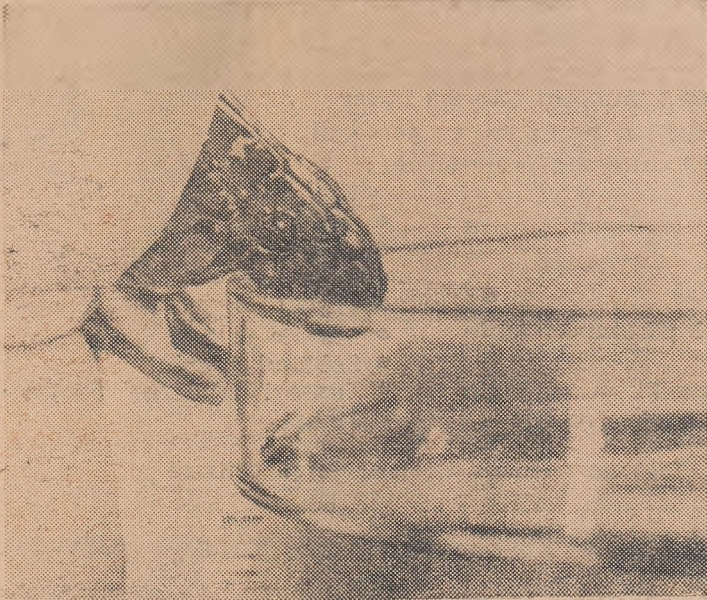
— Am aprins lumina, le-am adunat și le-am așezat la loc. Noaptea m-am trezit cu senzația că perna se mișcă. N-aveam ser la mine. O mușcătură în regiunea capului însemna moarte sigură. Cu mii de precauții am început să-mi ridic capul de pe pernă. Vipera se vîrise sub fața de pernă. Simțeam sub ceafă fiecare mișcare a reptilei. În cele din urmă vipera a binevoit să iasă, s-a tîrît peste obrazul meu și a căzut pe podea. Mi se făcuse părul măciucă...

Valoarea acestor flacone, conținînd venin de cobră și de viperă, reprezintă o mică avere...

Vsevolod Potopolski conduce cercul tinerilor naturaliști de la Palatul pionierilor din Așhabad. Îi îndieze, în taină, pe copiii al căror dascăl imbină o erudiție de savant cu o sensibilitate de artist și cu practica unui vînător care a petrecut sub cerul deșertului mai multe nopți decît sub acoperișul casei sale.

V. Buhanov

O operație delicată: colectarea veninului de șarpe

re. Ultima mușcătură, de pildă, am suportat-o la fel de greu ca prima. Corpul mi se învinețise pînă la briu... În cinci zile am slăbit de la 82 la 47 de kilograme...

— Amuzantă meserie, — constat.

— Nu-i meserie, e o pasiune.

Pereții locuinței lui Potopolski sînt acoperiți de lădițe-vitrine, sub a căror sticlă aripile desfăcute ale fluturilor

ale scarabeului par niște giuvaeruri ce scinteiază în bătaia luminii.

— Baza colecției mele sînt, însă, reptilele — continuă Potopolski. — Cele mai frumoase sînt viperele africane din familia Bitis. Am prins vreo 10 000 de asemenea vipere. Pielea lor are culoarea amurgului violet dar se decolorează destul de repede. Am mai prins apoi 5 000 de alte vipere și vreo 400 de cobre. În

CHELIA:

O tristă amintire?

De vreme ce masele plastice servesc la fabricarea de blănuri artificiale care imită perfect pe cele naturale, de ce n-ar servi și la fabricarea părului artificial?

Chirurgul G. Mamontov relatează cîteva experiențe ale unor oameni de știință din diferite țări care încearcă să transforme che-lia într-o tristă amintire.

Una din experiențe a fost făcută pe un cîine care, acum, e posesorul unei superbe „coafurii” din păr artificial. S-a procedat în felul următor: în maulajul de parafină al craniului au fost înfipte fire subțiri din masă plastică (vreo 200 de fire pe un centimetru pătrat). Capetele firelor din partea interioară a maulajului au fost tăiate și tratate într-o soluție specială astfel încît să capete forma unei minuscule gămălii de ac prevăzute cu un vir ascuțit. Apoi maulajul a fost îmbrăcat pe cap. Cu ajutorul unui electrovibrator, firele de masă plastică s-au implantat în pielea capului. Temperatura corpului a fûpt virfurile ascuțite iar micile gămălii au continuat să susțină firul așa cum rădăcina susține un copac. Parafina a fost îndepărtată prin încălzire.

În cursul unei alte experiențe firele au fost pur și simplu prinse de pielea capului prin coasere cu acul.

TELEVIZORUL POLIGLOT

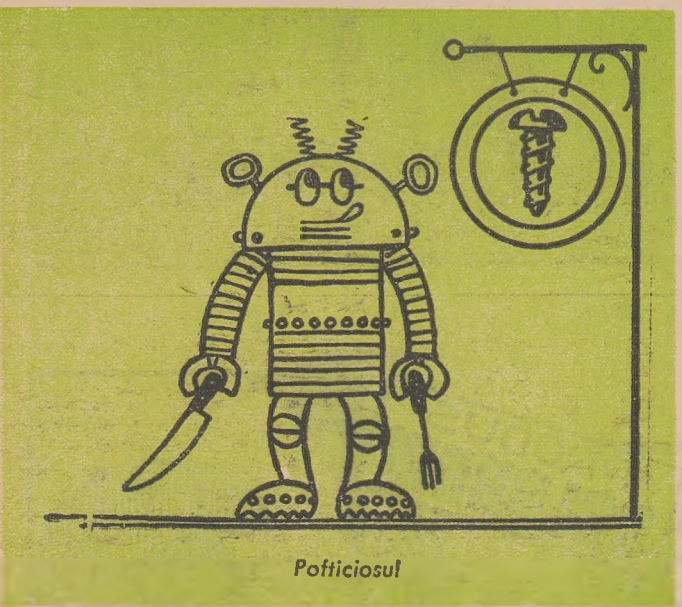
Poate fi realizat un televizor care „să vorbească” simultan mai multe limbi? Răspunsul este afirmativ. În curînd, în magazinele din U.R.S.S. vor fi puse în vânzare teledaptoare, care sînt un fel de „traducători” adăpostiți în cutiute de masă plastică. Funcționarea „teledraducătorilor” se bazează pe un sistem relativ simplu. În studioul de televiziune se află doi crainici care transmit aceeași emisiune în două limbi diferite: un text parvine telespectatorului pe calea obișnuită, celălalt prin intermediul adaptorului conectat la aparatul de televiziune. E de ajuns ca telespectatorul să apese pe butonul adaptorului pentru ca să asculte emisiunea în altă limbă.

Pe bicicletă de lemn

Locuitorii orașelului Iaremci din Ucraina subcarpatică se opresc deseori să privească un bătrîn pe bicicletă. Bătrînul e colhoznicul Ivan Boiko iar bicicleta a fost meșterită de el din lemn.

„Era mai simplu să-mi cumpăr o bicicletă ca toate bicicletele — declară Ivan Boiko. — Mi s-a părut, însă, mai interesant să mi-o fac singur. Doar nu degeaba iscusința meșterilor de la noi a făcut ocolul lumii! Ghidonul și cadrul le-am cioplit din lemn de cireș iar celelalte părți din lemn de salcîm și fag”.

Sînt 17 ani de cînd I. Boiko călătorește pe bicicleta lui de lemn. În acești ani el a parcurs peste 15.000 de kilometri.

Și totuși se mișcă...

Pe vreme liniștită lacul Barauz din R.S.S.A. Bașkiră oferă excursioniștilor o priveliște banală. Nici malurile lui și nici mica insulă care pătează oglinda apei nu excelează prin pteoresc. După o zi vîntoasă, însă, vizitatorii constat că surprindere că lacul și-a schimbat înfățișarea: insula s-a deplasat! Iar dacă urmăresc un timp fenomenul observă că „schimbarea la față” depinde de direcția vîntului care pare că mină insula din calea lui. Ce este, însă, de fapt, această insulă plutitoare? E un uriaș disc de turbă pe care creșe sălci plîngătoare, mesteceni și trestie. Vegetația formează un fel de pînză pe care vîntul o „umflă”, deplasînd insula dintr-un colț al lacului în altul.

Variațiuni pe o temă pedagogică

UMOR

Numai pentru părinți

Cîteva istorioare auzite de la un tată și de la prietenii lui și pe care n-aș fi fost în stare să le născocesc de unul singur...

Considerații generale

Sînt tată. Am un băiat. Dar nu sînt pedagog.

Toți din jur știu cum nu trebuie educat un copil dar nimeni nu știe cum trebuie educat. Eu nu știu nici una nici alta.

La început e ceva bizar: minuțel separat, piciorușele separat, capul separat. Și toate se bălăbănesc. Vrea să ducă mîna la gură și nimereste în ureche... Nu știu de unde să-l apuci. Dar trebuie să-l și educi. O cere Makarenko. Oricît, o autoritate... Toți mă consolează: cu al doilea va fi mai ușor. Dar neavasta mi l-a dăruit întîi pe primul. Ce mă fac cu el?

Cum să le purtăm de grijă

Mobilizăm toate forțele. Bunicile și bunicii, mătușile și unchi. Lipsa unora e compensată prin zelul celorlalți.

...Acțiunea se petrece duminică, într-o vilă din afara orașului. Copiii se joacă pe paște și cîntă în cor cu educatoarele: „Am îmbătrînit cu un an...”

La ora asta părinții sînt deja în tren.

Apoi copiii se prind în jocul „Ce se aude?” De auzit se aude cîntecul pășărilor și un tropot îndepărtat: părinții au coborît din tren și sosesc în goana mare, gîfînd sub povara bagajelor.

Între timp odraslele se joacă „De-a v-ați ascunselea”, cu care prilej un puști își descoperă mama într-o tufă de urzici.

— Mama! — strigă el din răsputeri și întreaga suflare omenească a grădiniței se năpustesc într-acolo.

După avalanșa de sărutări date și primite prin spărturile gardului — care unde nimereste, în funcție de ce a încăput în spărtură — mamele purced la hrănire. Totul se petrece în cea mai mare grabă, deoarece educatoarea a alergat după ajutoare. Copiii înghit de-a valma bomboane și chiștele, deși

nu înțeleg de ce trebuie să mîncească cînd abia s-au sculat de la micul dejun. Dar nu li se dă posibilitatea să întrebe: mîncarea circulă pe bandă rulantă. Mamele se grăbesc, copiii se îneca iar spre gard aleargă educatoarele.

Cînd, în cele din urmă, copiii sînt smulși din brațele iubitoare ale mamelor și adunați pentru masa de prînz se constată că le-a pierit pofta de mîncare. Cei mici își mișcă ochii, somnoroși, sughițî și-și mîngîie buțicile pline. Unul din ei își culea capul pe masă și întonează fals: „S-au dus anii tinereții...” Il vizitase tătucul. Copilul miroșea a bere.

După ora de somn, jumătate din copii sînt duși la dispensar. Pentru spălturi stomacale.

Părinții fac cale întoarsă, cu sentimentul datoriei împlinite. Peste o săptămînă scena se repetă. Nici șanțul cu apă, nici cele trei rînduri de sîrmă ghîmpată cu care a fost înconjurată vila din ordinul educatoarei-șefe nu-i vor putea opri. Dragostea părintească nu cunoaște obstacole.

Cum să le cîștigăm încrederea

Un tată știe tot, înțelege tot și poate tot. Așa cred ei.

— M-au oprit în plină stradă.

— Nene, balena e un mamifer?

— Da.

— Nu ți-am spus eu? — se răfoi unul din ei.

— Fie și mamifer, — veni răspunsul. — În schimb șoarecele nu e mamifer. Nene, spune-i și dumneata!

De unde să știu eu dacă-i mamifer sau nu? Școala am terminat-o de mult, la institut m-am ocupat cu altele iar cărți despre șoareci n-am citit.

— Păi, să lămurim lucrurile — rotesc autoritar. — Șoarecele bea lapte?

— Da, dacă dă de el.

— Inseamnă că e mamifer.

— Ba nu-nseamnă nimic — mi se obiectează. — Mamiferule sînt viețuitoare care-și hrănesc puii cu lapte.

— Ai dreptate, — incuviințez și dau să plec.

— Dar furnicarul e mamifer? — mă întrebă un altul.

Nici despre furnicari nu citisem nimic. Dar nu mai pot pleca.

— Furnicarul e... furnicarifer — încerc să glumesc. — Mai bine să vorbim despre altceva.

— Să vorbim — își dau asentimentul interlocutorii mei. — Ce floare-i asta, rozetă sau margaretă?

— Asta? — arăt eu spre o dalie, apoi spre un bujor.

— Nu, asta-i ochiul-boului — mi se explică. — Asta mică de aici.

— Tu ce zici că este? — mă interesez, prudent.

— Dar d-ta ce zici? — mi se replică prompt.

— Eu am întrebat primul, — zic.

— Ba eu, — nu se lasă puștiul.

— E gura șoricelului, — declar eu grabit și mă uit la ceas. — La revedere, băieți. Curiozitatea e o însușire lăudabilă.

Acesta fiind zise, dispar după colț. — Nu a șoricelului, a leului, — aud în spatele meu.

Noroc că în orașul asta mare n-am să mai am prilejul să-i înfîlțesc.

Toți oamenii mari sînt mari. Chiar cei mici. Toți copiii sînt mici. Chiar cei mari. Noi sîntem sus, ei jos. De aceea, trebuie să ne aplecăm mai des.

F. Kamov